



10

XLVIII. LETNIK
JANUAR 1966

Lovec

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

Vsečina

Lovišča in lovske meje — Franjo Sok	290
Za ali proti škorec? — Ludvik Marič	291
Iz referatov VII. kongresa mednarodne zveze znanstvenikov s področja lovstva — Dr. Stane Valentinčič	294
Mufloni na področju celjske zveze — Slavko Kovac	297
»Poglavje o politiki, demokraciji in zakonitosti« — Lovska zveza Ljubljana	298
Po krvnem sledu velike divjadi — Dr. Janko Lavrič	299
Lovsko gospodarske razmere na področju LD Begunjskega — pred ustanovitvijo lovskih družin — Stanko Lapuh	303
Moji jerebi — Ing. Mirko Sušteršič	305
Briniranje večcevnihi pušk po »20 minutni metodi« — Janko Ravnik	307
Jeleni — Vojko Podgornik	308
Planinski orel s Pece — Mirko Lamprecht	310
Ko se barvajo gozdovi — Branko Galjot	312
Ožarjeni gams — Vladimir Plešničar	313
Po lovskem svetu	314
Divji lovci v Gran Paradiso — Pavel Kunaver	314
Iz lovskega oprtnika	315
Iz lovske organizacije	317
Jubilanti	318
Umrli	319
Lovska kinologija	319
Saljive	320

»LOVCA« izdaja Lovska zveza Slovenije, Ljubljana, Zupančičeva 9, ki jo zastopa njen predsednik dr. Jože Benigar. — Uredniški odbor: Ivan Ferlež, Stefan Tausig, Rastko Bradaskja. Odgovorni urednik Ivan Ferlež. Vse gradivo za objavo pošiljajte Uredništvu Lovca, Ljubljana, Zupančičeva ul. 9 (soba 7), poštni predal 503, telefon 21-245. — Rokopisov in fotografij ne vračamo. — Lovske družine plačujejo Lovski zvezi za vsakega svojega člana letni prispevek 2000 dinarjev, zato prejemajo njihovi člani »Lovca« brezplačno. — Sicer je celoletna naročnina za »Lovca« 1800 dinarjev, posamezna številka 150 dinarjev, celoletna naročnina za tujino 2500 dinarjev. — Mali oglasi in objave: do 15 besed 300, od 15 do 25 besed 400, od 25 do 35 besed 500 dinarjev itd. Hkrati z naročilom jih je treba tudi plačati. — Čekovni račun Lovske zveze Slovenije: 600-14-606-25. — Tiskala in kilšeje izdelala Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani

Lovskega čuvaja zaposli lovišče na Kočevskem, po možnosti poročenega, ker je 4-urna zaposlitev zagotovljena tudi za ženo. Stanovanje v lovski hiši. Prošnje s kratkim življenjepisom pošljite na naslov: Uredništvo Lovca, Ljubljana, Zupančičeva 9.

Prodaj dveletnega istrskega gonilca odličnih staršev. Branko Pajnič, Bukovica pri Ribnici na Dol.

Prodaj dve kvalitetni gamsovi koži — irhovino — sive barve, odlični za lovske hlače v skupni izmeri 278 dm², inozemskega izvora. Ponudbe pod šifro »30 000« na uredništvo Lovca.

Prodaj mladiče brake jazbecarje, 3 mesece stare — 2 psička in 1 psičko. Jože Kostanjšek, Volčje 15, p. Sromlje pri Brežicah.

Prodaj lovskega terierja, 4 leta starega, dobrega za lov na fazane in zajce. Valter Rankel, Brestanica 147, ob Savi.

Prodaj skoraj nov flobert — Zbrojevko — na pet streliv ali zamenjati za flobert — vložek za gladko cev kal. 12, Vlado Podlogar, Polhov Gradec 74.

Lovec

XLVIII. LETNIK ŠT. 10 JANUAR 1966

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

*Srečno 1966
in dober pogled!*



Foto P. Adamič

Lovišča in lovske meje

F. S.

V našem glasilu sem bral uvod k temeljnemu zakonu o lovstvu. Pisec je v njem ugotovil, da se čutijo tendence po spremembi lovskih meja. To ugotovitev štejem za pravilno. Sicer so redki posamezni lovci, še redkejše pa lovske družine, ki bi zahtevale spremembo danes veljavnih lovskih meja. Gre sicer za osamljene pojave, vendar so ti pojavi pomembnejši, kot bi utegnil misliti površen opazovalec. Menim, da zahteva neke lovske družine po spremembi meje lovišča na škodo sosedne lovske družine škoduje socialističnim odnosom, ki morajo veljati tudi v lovstvu. V posameznih primerih utegne zahtevana sprememba škoditi smotrnemu lovskemu gospodarjenju. Nedopustna sprememba pa jemlje zaupanje lovcev v pravno sigurnost. Če ena ali druga lovska družina s svojo zahtevo po spremembi meje lovišča iz določenih razlogov uspe, je bilo vse delo v zvezi z lovskim katastrom in v zvezi z bonitiranjem vsaj za obe sosednji lovski družini zaman in je bil nekoristno porabljen za to delo denar, ki so ga dali lovci iz svojih žepov ali iz lovišč s svojo divjadjo.

Na tem mestu moram poudariti, da ne zagovarjam današnjih meja lovišč za vsako ceno, niti ne mislim, da so lovske meje nedotakljive ter da jih sploh ni mogoče spremeniti. Ko govorimo o mejah lovišč, imamo pred očmi lovišče, ki leži znotraj naravnih in čimbolj vidnih meja. V zakonu o lovu je rečeno, da so lovišča zaokrožene lovsko-gospodarske enote, ki obsegajo kopno in vodno površino. Skoraj 20 let imamo v socialistični republiki Sloveniji z odloki bivših okrajnih ljudskih odborov ustanovljena lovišča in njihove meje na terenu označene. Člani lovskih družin so ves ta čas šteli po oblastnem organu ustanovljena lovišča za zaokrožene lovsko-gospodarske enote. Manjše korekture so lovske organizacije izvedle sporazumno. V novejšem času, ko imamo že temeljni zakon o lovstvu, ki ima enako določilo o loviščih, pa posamezniki gredo mimo določila temeljnega zakona o lovstvu in zagovarjajo spremembo lovišč iz razlogov, ki ne morejo biti upoštevani. Neka lovska družina trdi, da je sprejemala člane v družino zelo liberalno. Danes ima veliko število članov, lovišče je zaradi tega postalo premajhno in se člani ne morejo lovsko izživljati. Zaradi tega zahteva povečanje lovišča na škodo sosedov. Druga lovska družina pa na primer trdi, da je njeno lovišče premajhno, ker se je v njem razvil turizem. Postavljeni so turistični objekti. Zato ker je velik del lovišča po-

stal nelovent, zahteva razširitev svojega lovišča na škodo sosednjega lovišča. Tretja zahteva zopet spremembo zato, da bi prišel eden ali drugi član do svoje ohišnice.

Senat Vrhovnega sodišča SRS je v upravnem sporu pod opr. št. UI 472/65 že obravnaval primer nezakonite razširitve lovišča na škodo sosednje družine. Odločal je o spremembi lovske meje, ki jo je svet za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo Skupščine občine Trbovlje določil v korist Lovske družine Trbovlje. Ta je namreč zahtevala spremembo meja na škodo sosedanje Lovske družine Hrastnik zato, ker ima preveč članov za svoje majhno lovišče. Navedeni svet občinske skupščine je s svojo odločbo z dne 26. 2. 1965 št. 323-1/64-3/7 spremenil meje lovišč v občini tako, da so bile usklajene z občinskimi mejami. Na ta način je prišla med drugimi Lovska družina Hrastnik ob del lovišča. Zoper odločbo sveta se je Lovska družina Hrastnik pritožila na Republiški sekretariat za gospodarstvo SRS. Uveljavljala je nezakonitost odločbe sveta za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo, vendar s svojo pritožbo ni uspela. Ker po upravni poti ni uspela, je iskala sodno zaščito svojih pravic. Sprožila je upravni spor zoper Republiški sekretariat za gospodarstvo SRS. Upravni senat Vrhovnega sodišča SRS je o tožbi Lovske družine Hrastnik proti Republiškem sekretariatu za gospodarstvo s sodbo z dne 24. 9. 1965 opr. št. UI 472/65 odločil:

»Tožbi Lovske družine Hrastnik se ugodi in izpodbijana upravna odločba odpravi.«

To se pravi, da je poskus Lovske družine Trbovlje, razširiti svoje lovišče na račun sosedov, propadel. Vrhovno sodišče je v citirani sodbi med drugim reklo:

»Zakon o lovu (Ur. l. LRS št. 26/54 in 11/65) določa v 11. čl., da so lovišča zaokrožene lovske gospodarske enote, ki obsegajo kopno in vodno površino. Nadalje pravi, da morajo biti meje lovišč določene tako, da so kar najbolj naravne in vidne. Občinska skupščina lahko spremeni meje lovišča po zaslišanju lovske zveze.

Iz navedenega zakonitega predpisa torej sledi, da morajo biti lovišča zaokrožene lovske-gospodarske enote. Prvostopna odločba sveta za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo Skupščine občine Trbovlje z dne 26. 2. 1965 pa spreminja meje lovišč iz razloga, ker ima Lovska družina Trbovlje glede na število članstva premajhno lovišče. Ta odločba tedaj ne zanika, da bi lovišče Lovske družine Trbovlje po dosedanjih mejah ne bila zaokrožena lovska gospodarska enota. Povečanje števila članstva lovske družine po zakonitih predpisih ne more biti razlog za spremembo meje lovišča. Prav tako ne more biti razlog za spremembo meje to, da se morajo meje lovišč ujemati z upravno mejo občine. Sicer pa tudi sprememba meje lovišč, ki sta jo predvidela prvostopni in toženi organ, ne poteka z upravno mejo občine.

Iz obrazložitve izpodbijane odločbe, še bolj pa iz odgovora na tožbo tožene stranke, se da sklepati, da je tožena stranka mnenja, da se določba 1. odst. 11. čl. republiškega zakona o lovu, ki pravi, da so lovišča zaokrožene lovske gospodarske enote, mora



Na Cerkniškem jezeru

Foto P. Adamič

upoštevati le pri ustanavljanju lovišč, ne pa tudi pri spremembi meja. To mnenje seveda ni pravilno. Tudi takrat, ko gre za spremembo meja lovišč, je treba meje določiti tako, da predstavljajo lovišča zaokrožene lovsko gospodarske enote.

Prvostopni in toženi drugostopni organ sploh nista ugotavljala, ali predstavljata lovišči lovskih družin Trbovlje in Hrastnik s spremembo meje zaokroženi lovski gospodarski enoti. Sprememba je bila izvršena torej iz povsem drugih razlogov, kot pa to določa 11. čl. cit. zakona.

Glede ugovora tožeče stranke, češ da bi bilo treba v konkretnem primeru sodelovati s Skupščino občine Hrastnik, kjer gre za medobčinske odnose, pa pripominja sodišče, da je v smislu določbe 2. odst. 11. čl. zakona o lovu potreben sporazum s skupščino sosedne občine le takrat, če sega lovišče čez meje občine.

Ker je izpodbijana odločba nezakonita, je sodišče po 2. odst. 42. čl. ZUS odločilo, kot se glasi izrek:«

Navedeni konkretni primer sem iznesel zato, da nas bo v bodoče stalno opominjal, da je dopustna sprememba obsega lovišča le v primerih, ki so utemeljeni po zakonu. Če bi osvojili prakso, ki jo nekateri zagovarjajo, bi se strpljiva lovska družina kmalu znašla v položaju tiste lisice, ki je sprejela pod streho gostača ježa.

Ob zaključku podčrtavam, da temeljni zakon o lovstvu in zakon o društvih dopuščata združitev lovskih društev, nadalje združitve lovskih organizacij za izvršitev določenih konkretnih nalog ter celo gospodarska združenja. V okviru takih združenj naj bi iskale lovske družine rešitev, če jim je res lovišče pretesno.

Za ali proti škorcu?

Ludvik Marič

Slika jate škorcev v 6. številki letošnjega Lovca me je spomnila na tega pevca, katerih oblakom podobne jate se pred mrakom spreletavajo nad prekmursko ravnino, preden sedejo k počitku v grmovje in drevje ob robu travnikov. Ves dan jih je vsepovsod polno na pokošenih travnikih, po robovih njiv, ob jarkih, okoli hiš in gospodarskih poslopij. Posedajo tudi po strehah, na žice električnih vodov, na televizijske antene, tudi sredi mesta. In prav zaradi njihove množičnosti se pojavlja vprašanje, če je njihova številčnost še koristna ali že škodljiva.

Škorec ne spada med divjad, vendar je kot ptica pevka zaščiten.

Za začetek menim, da je potrebno navesti nekaj splošnih podatkov o škorcih.

Škorci (Sturnidae) so značilni ptiči starega sveta in jih je mnogo vrst (baje celo 125). Pojavljajo se v jatah, hranijo se z žuželkami, z deli rastlin in z nekaterimi vrstami sadja.

Pri nas poznamo navadnega škorca (*Sturnus vulgaris*), ki je črne lesketajoče se barve, ob

straneh in spodnji strani telesa svetlo pikast. Samica je bolj blede barve in bolj pikasta. Nedorasli mladiči so sivo rjavkasti. Kljun je spomladi rumen, pozneje temno siv. Dokazano je, da je doživel v ujetništvu 12 let.

K nam se škorci vračajo spomladi in ostanejo do pozne jeseni, ko odlete na jug. Medtem ko tarnamo, da ni dovolj gnezdišč za sinice in golobe, najde škorec vsako duplo v gozdu in na vrtovih, vsako luknjo v strehi in zasede vsako valilnico, če le lahko zleze skozi luknjo. Vali dvakrat, skupaj znese 6—10 jajc. Ogromne jate jeseni dokazujejo, da pri valjenju ni mnogo izgub.

Škorec je živahen, radoveden, vsiljiv in prepirljiv ptič, silno glasen, lahko se udomači. Posnema glasove raznih ptičev, ki jih v naravi sliši, udomačen pa se nauči tudi besed. Dolg je 22 cm, leti s hitrostjo 20 m/sek (72 km/uro). Urno teka po tleh in z ravnim, šilastim kljunom lovi mrčes. Ker smo lovci tesneje povezani z naravo, mimoregre tudi skrbimo za varstvo prirode. Poleg divjadi velja naša pozornost zlasti pticam pevkam, posebno tistim vrstam, ki jih je žal vedno manj in ne najdemo učinkovitih ukrepov, da bi to upadanje zavrli. V tem prizadevanju smo si edini skoraj vsi Evropejci razen Italijanov in še nekaterih, kjer se masovni lov ptic pevk — selivk, ne da izkoreniniti.

Vendar ima lovstvo tudi smisel za gospodarstvo in povezavo s kmetijstvom in gozdarstvom. Deveti člen rep. lovskega zakona predpisuje, da se nobena divjad ne sme tako razmnožiti, da bi nastala zaradi tega prevelika škoda za kmetijstvo (sem spada tudi vinogradništvo) in gozdarstvo. Ta zakon pa ne predvideva, če se poveča število kake vrste ptic pevk do škodljive množine, ukrepov za ta primer.

Če je število ptic pevk v upadanju, velja to za najzlahtnejše (sinice, škrjance, slavčke itd.), medtem ko tega ne moremo reči za škorce, katerih število se stalno večja. Logično je, da se z večanjem števila škorcev, večja njihova korist, večja pa se tudi škoda, ki jo povzročajo. Zaradi uporabe insekticidov je mrčesa vedno manj, torej je te vrste hrane vedno manj za vse vrste ptic pevk. Ogromne jate škorcev tudi ne najdejo več dovolj živeža in so prisiljeni iskati nadomestilo zlasti z raznim sadjem. Sicer so škorci že tudi pred uporabo insekticidov plenili vinograde, kaže pa, da postaja ta škoda vedno večja in vedno bolj problematična.

Fran Erjavec piše, da pojé škorec mnogo mrčesa, vendar je pa res, da se rad sladka s češnjami in murvami, vendar pameten človek te male škode ne bo primerjal z veliko koristjo. Edino v vinogradih dela v jeseni škodo in ga je tam treba odganjati na vse mogoče načine.

Podobno zagovarja škorca France Cvenkel v reviji »Lov in ribolov 1962« v članku »Zaščita ptic pevk in lovci« in piše dobesedno:

»Izredno koristna ptica je tudi škorec. Četudi povzroča določeno škodo na grozdju in češnjah, je vendar potrebno postaviti škodo in korist na tehtnico objektivne presoje. Škorec v prvi vrsti žre insekte, češnje in grozdje pa mu služijo samo kot slaščica. En škorec uniči dnevno 15—23 gramov škodljivih insektov, letno gotovo 7 kilogramov, kar predstavlja uničene milijonske armade. Škorec ni izbirljen. On žre vse, celo dlakave gosonice gobarja, žre tudi smrdljive gosonice pokalic. En par škorcev, ki je nastanjen v sadovnjaku, more stalno braniti precejšnje število sadnih dreves pred škodljivimi insekti.«

Drugače piše o škorcju Manko Golar v Delu 10. oktobra 1965:

»...Še nekaj tare kolektiv radgonskega kombinata: škorci. Čudno, škorci! Pa je vendar res. Ti neljubi, a prijazni gostje se zberejo v velike jate, tudi po tisoč in še več in potem se začne vesela gostija in radostna pojedina. Tovariš Frangeš je zagotavljal, da so jim lani spili škorci kar nekaj vagonov vina. Seveda se sliši ta zgodba čudno, pa je le resnična. Treba je pomisliti, kako je, če se usuje na trto kar oblak škorcev. Oho, to res ni šala. Klopotei pa se — to je njihov posel — lahko po mili volji prizadevajo in preganjajo vsiljive pozebruhe.«

Podobno so poročali leta 1960 iz Tunizije, da so se škorci zelo razmnožili. Da je njihova koristnost le 1 % nasproti škodi, ker plenijo vinograde in olivne nasade. Zato so jih tedaj uničili več milijonov.

Ptiči, ki se zbirajo v jatah, so povzročili že mnogo letalskih nesreč, bodisi zaradi trčenja v zraku ali na letališču, kjer se zelo radi zbirajo in njihovo odganjanje povzroča velike skrbi. Hitro se navadijo na hrup in življenje na letališčih. Med ptiči, ki so v napoto na letališčih, navajajo tudi škorce.

Slabo mnenje imajo o škorcju zlasti kmetovalci in vinogradniki, vštveši uprave vinogradniških posestev javnega sektorja. Skoraj vsaka kmetija, pa tudi mnogi lastniki vrtov goje za lastne potrebe ali tudi za prodajo in predelavo sadje in največkrat tudi trte samorodnice, če že ne goje plemenite trte.

Sicer uživa tudi pri teh škorec priljubljenost, saj mu marsikje pripravijo za valjenje primerne valilnice. Simpatij pa je konec najprej tedaj, ko začne znašati gnezdo in se mu zdi, da je nujno potreben gradbeni material ravno skrbno posajena sadika paprike in paradižnika. Te odtrga in jih znaša v gnezdo. Sledijo sladke češnje, ki jih seveda mnogo več z naključanjem uniči kot požre. Nato so na vrsti sladke hruške, ki naključane popadajo na tla, murve, slive. Vsak goji to sadje za svoj namen in povzročena škoda upravičeno jezi pridelovalca.

Največ škode pa povzročajo škorci na brajdah okoli hiš (tudi sredi mesta) in v vinogradih. Ko začne zoreti grozdje, se jate škorcev vztrajno vračajo na trte in jih ne odvraca nobeno strašilo, noben klopotec. Zlasti brajde okoli hiš so našlemljene z vsemi mogočimi strašili, tako da kazijo podobo pokrajine. Lastnik pa je mnogo-



Skorci

Foto P. Adamič

krat prisiljen pobrati še nezrelo sadje, da ga reši pred drznimi požeruhi.

Majhna anketa, izvršena med pridelovalci najboljših vin v Slovenskih goricah pri vinogradniških posestvih Kapela, Ljutomer in Radgona, je dala sledeče podatke o škodi, ki jo povzročajo skorci:

1. Česnje uničijo 20—80 % v vrednosti nad 6 milijonov din.
 2. Grozdje v glavnem 3—20 %, ponekod tudi 100 %. Ta škoda se ceni letos na 27,8 milijona din. Škodo delajo na vseh vrstah plemenitega grozdja, zlasti trpi ranina, rizvanec, sauvignon, traminec, beli burgundec. Bolj grozdje, ki ima drobnejše jagode.
 3. Vsa posestva so podvzela ukrepe za odganjanje škorcev: klopotce, strašila, straže, ki oddajo z lovsko puško strašilne strele. Najuspešnejše (seveda tudi najdražje) so straže s stražilnimi strelji. Ti stroški znašajo okoli 1,6 milijona din.
 4. Dva od treh anketirancev sta mnenja, naj bi bil škorec zaščitene samo za časa valjenja, tretji pušča vprašanje odprto.
 5. Splošno mnenje je, da se število škorcev večja iz leta v leto.
 6. Dva od anketirancev sta mnenja, da koristi od škorcev v vinogradu sploh ni, oziroma da je škoda mnogo večja kot korist.
 7. Posebni predlogi: Eden anketirancev je mnenja, da je število škorcev treba na vsak način zmanjšati. Drugi anketiranec vidi odpomoč v cenenih avtomatskih stražilnih streljih.
- Pripomnim naj, da uporabljajo v Franciji petarde, ki so nanizane na počasi gorečo netilno vrstico. Ob mirnem vremenu eksplodira ena petarda približno vsake pol ure, če piha močnejši veter, pa se časovni razmik skrči do četrte ure. Če upoštevamo, da je v občini Murska Sobota 13 000 individualnih kmetijskih gospodarstev in

znaša škoda po gospodarstvu povprečno 5000 din, to je zgolj ena desetina, kakor jo je za sebe navedel anketirani kmet Karel Rajter iz Gerlinec, potem znaša ta škoda še vedno 65 milijonov dinarjev. Pri tem pa nismo upoštevali velikega števila lastnikov brajd, ki se ne štejejo med kmete.

Lovstvu je škorec indiferenten. Verjetno njihovo število še ne odjeda preveč hrane fazanom in jerebicam. Ali pa mogoče že, ker je zaradi vedno večje uporabe insekticidov tudi žuželk manj. Je pa število jerebic in fazanov nasproti številu škorcev zelo majhno. Tudi, če bi bilo dovoljeno loviti škorce, verjetno ne bi opazno zmanjšali njihovega števila, ker škorčevo meso ni posebno okusno in naši ljudje tega lova ne bi vršili. Ni mi pa znano, v koliki meri lovijo škorce v Italiji.

Po mojih opazovanjih skorci ne napadajo sadja iz sladkosnednosti, temveč iz nuje, ker je v hladni jeseni že zelo malo insektov, in bi se ogromno število škorcev težko nasitilo. Te ptice pa rabijo razmeroma mnogo hrane.

Ob sprejemanju novega republiškega zakona o lovu bi bilo potrebno misliti tudi na to, kako škorcju zavreti njegovo nadaljnje prekomerno razmnoževanje. Na to bi učinkovito lahko vplivali le spomladi pred razmnoževanjem. Proti oblakom škorcev jeseni smo nemočni.

Dobro bi bilo, če bi k temu načrtu vprašanju zlasti prizadeti vinogradniki povedali svoje mnenje in opazovanja.

Škorec uživa mnogo simpatij, vendar se je že mnogokrat sentimentalnost morala podrediti gospodarnosti.

Kakšen sprejem čaka torej klepetavega škorca spomladi? Ali ga bo novi republiški lovski zakon tudi v bodoče trajno zaščitil ali pa mu bo pripravi neprijetno presenečenje?



Iz referatov VII. kongresa mednarodne zveze znanstvenikov s področja lovstva

(Nadaljevanje)

Dr. Stane Valentinčič

Referati sovjetskih avtorjev

Prav gotovo je bila ena največjih zanimivosti in novosti VII. kongresa IUGB sodelovanje strokovnih in znanstvenih delavcev iz SSSR. Doslej še na nobenem teh kongresov niso sodelovali, za naš VII. kongres pa se jih je prijavilo 30, prišlo pa 16. Tudi referatov so prijavili okrog 30, vendar, ker je bilo določeno, da bodo na programu le tisti referati, katerih avtorji so na kongres prišli, je referiralo le 10 avtorjev.

Referati sovjetskih avtorjev so pretežno splošnega značaja in se ne pečajo z ozkimi vprašanji ali pa s prikazovanjem eksperimentalnega dela. Avtorji so pač ob tem prvem svojem nastopu na te vrste kongresu hoteli seznaniti ostale udeležence o tem, kaj se sploh na tem področju dogaja in dela v Sovjetski zvezi in kakšni so njihovi dosedanja splošni uspehi. Moramo priznati, da jim je to uspelo in da je vsak udeleženec kongresa imel priliko videti oziroma slišati marsikaj zanimivega in velikega.

Veterinar B. N. Bogdanov, načelnik Uprave za varstvo prirode, gojitvenih lovišč in lovstva SSSR, ki spada v sestav ministrstva za kmetijstvo, je v svojem referatu »**Temelji lovskega gospodarstva SSSR**« prikazal metode in rezultate tega gospodarstva. Iz referata izhaja, da je okrog 50 % vseh lovišč v rokah lovskih družin, ostala pa so deloma v rokah državnih lovskih gospodarstev, deloma pa (Sibirija) niso še nikomur dodeljena. Posebno mesto in vlogo imajo lovišča, ki bi jih pri nas lahko imenovali gojitvena (=zapovedniki« jih imenujejo oni) in ki služijo zgolj v raziskovalne in gojitvene namene, lovi pa se v njih le izjemoma in po posebnem odobrenju

(v znanstvene namene ipd.). Ta lovišča merijo blizu 5 milijonov ha, jih je okrog 70 — od tega 15 zveznih, ostala republiška — in predstavljajo okrog 0,6 % površine Sovjetske zveze, ki meri okrog 22 milijonov km².

Vse lovsko gospodarjenje v SSSR je plansko in centralno dirigirano. Na širokem prostranstvu Sovjetske zveze, ki jo je okrog 40 % pod gozdom, živi okrog 350 vrst lovne divjadi. Samo v tej veliki deželi živi sobolj in vihuholj — oba zelo cenjena kožuharja. Osnovni in najpomembnejši proizvod lovstva SSSR so kožuhi in kože; na letošnjem mednarodnem avkcijskem sejmu julija meseca v Leningradu so sovjetski producenti ponudili 3 milijone kož (razne lisice, sobolj, mink-vidrica, razne vrste veveric itd.). Pri vsem tem pa je v Sovjetski zvezi za varstvo prirode poskrbljeno z številnimi zakonskimi predpisi. Izkoriščanje fonda divjadi se vrši na temelju znanstvenih dognanj, pri čemer se predvsem spoštujejo zakoni prirodne življenjske združbe (biocenozo) in pa biološke lastnosti posameznih vrst, ki so seveda pri istih vrstah v zelo različnih geografskih predelih različne. Eden temeljev lovskega gospodarjenja je tudi ugotavljanje čim točnejšega staleža, za kar so uporabili znane metode in razvili tudi svoje lastne. Na vseh teh važnih vprašanjih in problemih dela veliko število institucij in znanstvenih ter strokovnih delavcev raznih specializacij, stopenj in profilov. Na teh temeljih so na primer popolnoma zaščitili določene vrste divjadi, kakor belega medveda, ugrijskega tigra, divjega osla in druge. Lov na divje parkljarje, sobolja, kune, vidre, vihuholja (op. ref. — rabim njihovo ime, ker ta divjad pri nas nima svojega imena) in druge je dovoljen le s posebnimi dovoljenji. V zadnjih letih je bil športni lov zelo omejen. V SSSR posvečajo izredno pozornost naseljevanju novih vrst in preseljevanju obstoječih — oni to imenujejo »aklimatizacija« — in so na primer zelo razširili pižmovko, kateri pripisujejo velik pomen, saj predstavlja njeno krzno v nekaterih njihovih republikah 60 % vsega krzna, ki prihaja na trg. Prav tako stalno naseljujejo v nove rajone minka (v prirodo!) — poleg tega ga v velikih množinah tudi umetno goje — sobolja, borba in sibirskega zajca (podoben je našemu, le da je večji in svetlejši in ima daljšo dlako). Naseljevanje in preseljevanje divjadi je del splošnega gospodarskega plana države, pri čemer se vrše vsa potrebna opazovanja, da bi prišli do stvarnih in gospodarsko ter prirodno opravičenih rezultatov. Seveda naglaša referent pri tem, da nič manj pozornosti ne posvečajo proučevanju že obstoječih vrst divjadi.

Lovska društva, ki jih je sedaj okrog 6000, imajo okrog 2 milijona članov; ti morajo opravljati lovski izpit in plačujejo letno po 1 rubelj državne takse in 3 rublje za članarino (1 rub. je sedaj okrog 1400 din, op. ref.). Časopis »Lov

in lovsko gospodarstvo» (Ohota i ohotničesko hozjajstvo) izhaja mesečno v nakladi pol milijona izvodov.

Zoolog prof. A. G. Bannikov je v referatu »Varstvo in izkoriščanje divjih parkljarjev« podal zanimiv prikaz razprostranjenosti in staleža te divjadi, ki jo v SSSR cenijo na 6 do 7 milijonov glav. Divji parkljarji pripadajo 22 vrstam, od tega jih je 9 popolnoma zaščiteneh, lov na ostale pa je, kot že rečeno, planski.

Pred iztrebljanjem so bili obvarovani: zober (sedaj jih je v SSSR 231), divji osel (740), goral (300), japonski jelen (150), kavkaški kozorog ali tur (35 000), gams in kavkaški jelen. Stalež vseh teh vrst kopitarjev oziroma parkljarjev je v zadnjih letih zaradi stroge zaščite občutno narasel.

V nadaljevanju prikazuje avtor dve vrsti divjih parkljarjev, ki sta pred 30 leti tudi že bili skoraj pred izumrtjem, ki pa so jih z varstvenimi ukrepi uspeli ne samo obvarovati, temveč tako razmnožiti, da spadata danes med najvažnejše lovne parkljarje. To sta sajga-antilopa (imenujejo jo kratko »sajgak«) in los.

Od že omenjenih 6 do 7 milijonov divjih parkljarjev v SSSR letno uplenijo 550 do 600 tisoč živali, kar pomeni v povprečju 8 do 8,5 % njihovega staleža. Ta divjad daje letno do 20 000 ton mesa, kar velja okrog 28 milijonov dolarjev. Pri vsej tej količini pa so udeleženi sajgak, los, divji prašič in srnjad s 95 %.

Stalež sajga antilop je v zadnjih letih nihal med 1,5 in 2,5 milijona, kar je odvisno od ugodnih let ali hude suše ali hude zime, kar na stalež sajgakov tako močno vpliva, da se njihov letni prirastek giblje med 80 % (v ugodnih letih) in 25 % (v slabih letih). V zadnjih letih je bil povprečni letni odstrel 22,5 do 29 % od spomladanskega staleža. Vidimo, da ima sajgak močno reprodukcijo.

Letošnji spomladanski stalež losov je bil okrog 650 000. Zaradi slabšega letnega prirastka (kot pri sajgi) letno odstrelijo 4—6 % spomladanskega staleža, pri čemer pa njihov stalež še vedno letno naraste za okrog 5 %. Los je največji cervid in je najtežji, kar jih je prof. Heptner iz Moskve stehal, imel 655 kg.

V SSSR sta dve vrsti srnjadi, evropska in sibirsko. Slednja je mnogo večja od prve in tehta srnjak do 60 kg. Letno uplenijo 60 do 65 tisoč kosov srnjadi, kar je okrog 5 do 6 % spomladanskega staleža. Divjih prašičev je v SSSR okrog 1 milijon, divjih severnih jelenov okrog 600 000. Dalje je v tej veliki deželi okrog pol milijona sibirskih kozorogov (letni odstrel je 25 000), okrog 60 000 gorskih muflonov, 40 000 pa alpskih muflonov (letni odstrel obeh vrst okrog 4000). Kavkaških kozorogov (turov) je okrog 35 000 (odstrel 1000) in prav toliko gamsov. Navadnih jelenov je v SSSR okrog 125 000 in njihov sta-



Los

lež neprestano raste. Edini divji parkljar, katerega stalež (300 tisoč) pada, je kabarga ali, kot ji mi pravimo, kitajska vodna srna.

Zoolog prof. dr. Heptner je v referatu »Nekaj podatkov iz zgodovine in današnje stanje razširjenosti losa v evropskem delu SSSR« opisal spreminjanje razširjenosti te vrste divjadi, pri čemer je glavno vlogo igral človek. Zadnjih 800 do 1000 let je bil los razširjen na severu vse do južne meje tundre (to je tam, kjer se gozd — tajga — končuje), na jugu pa do Črnega in Azovskega morja, do Kavkaza in do Kaspijskega morja. Sredi XIX. stoletja, ko se je strelno orožje izpopolnilo, so lovci losa na večjem delu tega areala iztrebili. Njegova južna meja se je premaknila za več ko 1000 km proti severu in je los živel — in to na redko — le še v gozdnatem območju severa, ki ponekod ni bilo širše od 600 km. Leta 1919 je bil z revolucionarno zakonodajo izdan tudi zakon o popolni zaščiti losa. To je imelo za posledico, da se je od 1930. dalje areal (površina, razprostranjenost) losa začel naglo širiti in je doslej dosegel tisto površino, ki jo je imel do srede 19. stol. Razlika je v tem, da je sedaj, pod vplivom človeka, pokrajina v marsičem spremenjena (mnogo gosteje naseljena, gostejše omrežje cest, izsekani gozdovi, bolj obdelana polja itd.). Los kaže še vedno tendenco širjenja svojega področja, čeprav je že dolgo lovna divjad, le da ga odstreljujejo po planu in je za odstrel potrebna posebna dovolilnica.

Pri losu so opazili določene pojave, ki prej niso bili znani. Neke populacije losov so se prilagodile in žive stalno tudi v tundrah in nekatere celo v stepah — torej ne več izključno v gozdovih (tajgah). Tudi so prišli do prepričanja, da ni prav govoriti o losu kot o antropofobni divjadi (taki, ki se izogiba človeka), ampak narobe. Losi žive danes celo v neposredni okolici Moskve.

Biolog V. F. Gavrin, direktor zveznega znanstveno raziskovalnega inštituta za surovine divjadi in krzno ter njegov sodelavec **I. D. Kiris** opisujeta v svojem referatu »Razvoj lovskega gospodarjenja v SSSR«. Delita ga na več etap: Od

1920 do 1932 je bilo potrebno obnoviti staleže raznih vrst divjadi, ki so bili v carski Rusiji močno zdesetkani. Od 1933 do 1940 se je lovsko gospodarstvo že močno dvignilo. Ustanovljeni so bili razni inštituti in druge lovske gospodarske enote, ki so smotrno razvijale lovstvo. Po zadnji vojni je nastopila potreba ponovno razviti lovstvo tam, kjer je trpelo za časa okupacije in še naprej razviti njegove organizacijske oblike. Sedaj je v Sibiriji — kjer je lovcev malo — lovstvo organizirano v glavnem v 160 kooperacijskih in državnih lovnih gospodarstvih (sem ni šteti že prej omenjenih gojitvenih lovišč — »zapovednike«), ki skrbijo za kompleksno izkoriščanje prirodnih bogastev (kožuharji, pernata divjad in parkljarji, gobe, jagode, orehi in zdravilne rastline). Poleg njih obstoji okrog 50 državnih lovskih gospodarstev, katerih naloga je izdelati načela za razširjanje divjadi in služiti kot primer drugim lovnim gospodarstvom. Po vojni se je razvilo tudi okrog 6000 lovskih društev in to predvsem v centralnih in južnih oblasteh Sovjetske zveze, kjer ima lov tudi športni značaj.

Inštitut za lovstvo ima 11 laboratorijev (za ekonomiko in organizacijo lovskega gospodarstva, za ekologijo kožuharjev, za gojitev in naseljevanje lovske divjadi, za organizacijo lovišč, za lovno perjad in parkljarje, za predelavo kože in krzna, za dlako, za tehniko lova, za gojenje divjadi, za bolezni divjadi in za druge produkte gozda, kot jagode, gobe ipd.). Poleg tega ima ta inštitut v raznih delih države še 14 oddelkov, celo vrsto eksperimentalnih lovišč in opazovalnih postaj. Razen že omenjenega inštituta je v Moskvi še inštitut za kože in krzna, z biologijo in zoologijo divjadi pa se bavi tudi zoološki inštitut v Moskvi, inštituti za biologijo in zoologijo, aka-

demije znanosti, zvezne in republiške, »zapovedniki«, fakultete, kmetijski in gozdarski inštituti ter drugi.

L. D. Voronova je v referatu »Kemizacija kmetijstva in lovna favna« prikazala delo na tem področju v SSSR. S proučevanjem vpliva kemičnih sredstev na divjad so v SSSR pričeli šele pred nekaj leti, tudi sama uporaba teh sredstev v kmetijstvu in gozdarstvu je šele novejšega datuma, ki pa se naglo razvija. Prišli pa so že do podobnih opazovanj kot drugod. Tako so na primer opažali po uporabi cinkfosfida pogine fazanov, prepelic, zajcev, ruševcev (v SSSR na severu namreč žive ruševci tudi v nižinah), jerebic, lisic, dropelj, golobov in drugih vrst divjadi. Po uporabi DDT so opozovali pogine ruševcev, gozdnih jerebov, prepelic in drugih vrst. Bolj strupena kemična sredstva (za divjad) poskušajo zamenjati z manj ali nestrupenimi, zastopajo pa tudi stališče, da je treba bolj razviti biološke metode borbe proti insektom.

Prof. dr. B. A. Kuznjecov za akademije za kmetijstvo, ki nosi ime K. A. Timirjazeva, prikazuje v svojem referatu »Biotehnični ukrepi v lovskih gospodarstvih« metode, ki jih uporabljajo v SSSR. To so metode, ki so splošno znane, kot zimsko krmljenje, sajenje krmnih rastlin, naseljevanje divjadi, naprava remiz, uničevanje roparic in boj z boleznimi divjadi. Bavijo pa se tudi z raziskovanjem in uvajanjem v lovstvo tistih metod, ki se že uporabljajo pri domačih živalih in to: selekcija, križanje in izkoriščanje mutacij.

Prof. dr. A. M. Kolosov je referiral o temi »Vzgoja lovsko gospodarskih kadrov v SSSR«, ki se vrši sistematično že 35 let. Od leta 1930 do 1954 je te kadre z visoko izobrazbo dajala fakulteta za lovsko gospodarstvo pri inštitutu za kože in krzna v Moskvi. Po reorganizaciji tega inštituta pa se ti kadri šolajo kot redni študenti (študij 5 let) na fakulteti za lovno gospodarstvo irkutskega kmetijskega inštituta, izreden študij (5 let in 5 mesecev) pa je organiziran na fakulteti za lovno gospodarstvo zveznega kmetijskega inštituta za izredni študij v mestu Balašiha pri Moskvi. Slušatelji poslušajo 38 predmetov, ki jih usposobijo ne samo v poznavanju bioloških in ekonomskih disciplin, temveč tudi lovno ekonomskih in lovno organizacijskih.

Prof. dr. N. K. Vereščagin je v referatu »Rjavi medved v SSSR« podal prikaz o njegovi razširjenosti in staležu. Rjavi medved je razširjen skoraj po vsej Sovjetski zvezi, vendar ga je mnogo več na severu, kjer se njegova populacija giblje med 0,1 do 1,5 živali na 1000 ha, ves njegov stalež pa je v SSSR okrog 100 000. Letno pride na trg 2500 do 3800 koz. V severozahodnih oblasteh Zveze odstrele letno 20—25 % njegovega staleža, v centralni Sibiriji in na Daljnem vzhodu pa le 5 do 8 %. Rjavi medved v SSSR doseže 700 kg žive teže.

Sajga antilopa



Dr. J. A. Isakov je podal referat »**Geografija vodne perjadi, njena produkcija in pravilno izkoriščanje**«. Glede na to, da velike količine teh vrst divjadi žive na severu, ki pa se pred zimo selijo na jug skozi in v razne države, je možno in potrebno to divjad proučevati in jo obvarovati pred iztrebljenjem le na temelju mednarodnega sodelovanja vseh teh držav. Mednje šteje tudi Jugoslavijo.

Končno je **dr. I. A. Dolgušin** imel referat »**Racionalno izkoriščanje in varstvo pernate divjadi v Kazakstanu**«. Tu imajo okrog 140 vrst lovne perjadi, med njimi 85 % vodne, slede gozdne kure, jerebice, fazani in druga perjad. Referent se zavzema za pravilno izkoriščanje pernate divjadi, ki naj temelji na planu odstrela, na določanju lovopustov in na tem, da se spomladanski lov zabrani.

Ob koncu je potrebno dodati, da je glavna uprava za varstvo prirode, »zapovednikov« in lovskega gospodarstva pri ministrstvu za kmetijstvo v Moskvi izdala kot svoj doprinos za VII. kongres IUGB posebno brošuro »Vprašanja lovskega gospodarstva v SSSR«, kjer so natisnjeni vsi ti referati, ki sem jih v kratkem tukaj obravnaval, razen teh pa še 18 drugih, predvsem tisti, ki so bili pripravljeni za ta kongres, katerih avtorji pa se ga niso mogli udeležiti. Gotovo je, da iz del sovjetskih delavcev na področju lovstva tudi pri nas lahko marsikaj koristnega uporabimo.

(Se nadaljuje)

Mufloni na področju celjske zveze

S. K.

Pred osmimi leti smo v fazanerijah uprave gojitvenih lovišč »Jelen« Beograd kupovali fazane za množično naselitev v naših loviščih. Ob tej priložnosti so nam ljubeznivi gostitelji razkazali fazanerije, vzorno psarno in lovišče. Pogovor pa je nanese tudi na muflone. Te imajo v lovišču Fruška gora in poznavalec te divjadi ing. I. nam je ves navdušen zatrjeval, da je to divjad bodočnosti. Opisoval nam jo je kot skromno, odporno in plaho, ki zasluži vso pozornost lovcev. Nekako tedaj se je v gorskem lovišču v Solčavi naselila muflonka z mladičem in imeli smo priložnost opazovati v teku let razvoj te divjadi. Kolonija je v osmih letih narasla na 9 živali. Mufloni so pokazali, da so res odporni proti zimi, saj ni bilo nobenih zimskih izgub, kljub temu, da solčavska zima ne prizanaša divjadi. Res pa je, da je lovska družina vzorno poskrbela za zimsko



Muflon v obori

Foto C. Pogačar

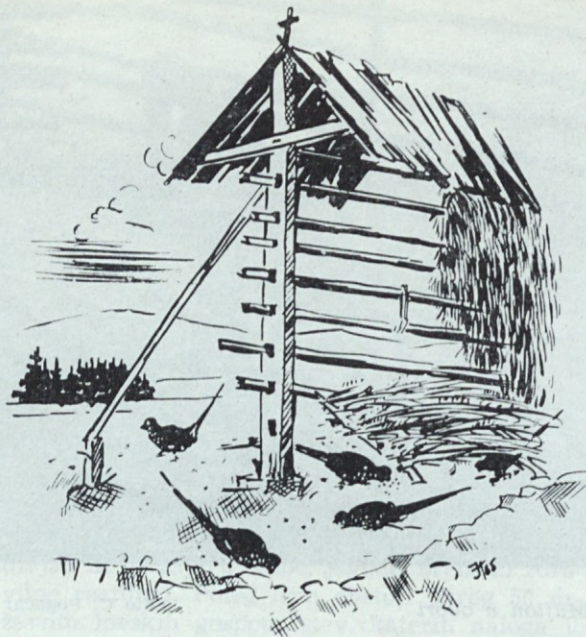
krmljenje, pri čemer ima največ zaslug lovski čuvaj Ludvik P.

Vsa opazovanja so počasi dozorela v sklep, da muflone naselimo na širšem področju celjske zveze. Ta sklep je bil sprejet na občnem zboru zveze 1. 1964 v okviru sedemletnega načrta za razvoj lovstva. Upravni odbor je skupno z gojitveno komisijo izvedel vse predpriprave. Izbor je padel na hribski predel lovišč Rečica pri Laškem, Hum, Griže, Prebold, Tabor in Vransko z verigo masivov Malič, Slomnik, Gozdnik, Mrzlica, Vel. planina in Kozica. Južni sosedje teh lovišč so lovske družine trboveljske zveze, ki so sodelovale na koordinacijskem sestanku 23. 4. 1965 v Laškem in sprejele sklep, da bodo sodelovale pri naselitvi muflonov.

Pri izbiri primernih lovišč za naseljevanje muflonov so bili odločilni sledeči pogoji: primerna nadmorska višina med 600 in 1000 m, ugodni klimatski pogoji, ne prevelike snežne padavine ob normalnih zimah, obilo južnih in prisojnih, toplih leg.

Geološka podlaga tal za naselitev muflona ni važna. Uspevajo enako dobro na apneni kot tudi na silikalni podlagi. Važno pa je, da prihaja geološka podlaga tu in tam na površje kot skale in da so njeni deli v obliki kamenja in gramozu primešani tlom. Takšnih skeletnih tal je v vseh zgoraj naštetih loviščih obilo, kar je ugodno za muflone. V večini lovišč prevladujejo ne pregosti sestoji listavcev in mešani sestoji z obilno talno podrastjo (grmovje, zelišča, trave). V loviščih je obilo gozdnih pašnikov in travnikov. Višinski predeli teh lovišč, predvidnih za naselitev muflonov, so zelo redko naseljeni oz. še oni redki kmetje, ki so, zapuščajo svoje kmetije in se selé v dolino. S tem je zelo zmanjšana možnost škode na poljskih kulturah, na opuščenih kmetijah pa povečana možnost za ureditev krmnih njiv.

Naseljevanje divjadi v lovišču zahteva preudaren in skrben postopek. Isto velja za muflone. Izpustiti divjad, pripeljano iz popolnoma tujega



okolja, naravnost v lovišče, bi pomenilo izpostaviti neuspehu celotno akcijo naseljevanja. Izpuščeni mufloni bi iskali svoje domače lovišče, se razkropili in postali plen psov in nevestnih ljudi. Poleg tega bi bilo kršeno načelo karantene, ki jo zahteva veterinarska služba. Vse nabavljene muflone je tudi treba očistiti zajedalcev. Zato je bil nujen sklep o zgraditvi primerne obore, izbor pa je padel za planino Šmohor v lovišču Rečica pri Laškem. Ta družina ima namreč na Šmohorju okoli 100 ha pašnikov, travnikov in njiv ter v bližini tudi lovsko kočo, kjer stanuje poklicni lovec. Obora zajema del travnika, sadovnjaka in gozda. V njej je velik pokrit kozolec, ki služi kot krmišče. Obora je zgrajena tako, da nudi muflonom čimbolj naravno okolje, jih umiri in navadi na novo lovišče. Ograja je visoka tri in pol metra, ker je znano, da mufloni izredno visoko skačejo.

Možnosti za nabavo muflonov je bilo več. Domača gojitvena lovišča nudijo muflone s Fruške gore, Iloka, Lipovice, Karadžordževa. Vendar sta bila prva prebivalca obore enoleten oven in dveletna ovca, ki ju je podaril lovski zvezi v Celju slovenski klub koroških lovcev iz Celovca. Kmalu nato pa se je ponudila priložnost za nabavo dvanajstih muflonov iz Italije z zamenjavo za srnjad. Ti mufloni izvirajo z manjšega otoka v bližini Sardinije. Tako je v obori osnovni razplodni trop, ki bo spomladi, ko bodo mladiči poleženi in stari nekaj dni, spuščen na prosto.

Starešinski posvet LZ Celje je 30. 10. 1965 sprejel gojitveni program. Ta program v več poglavjih obravnava naseljevanje muflonov, nadalje markiranje, pripravo lovišč in zimsko krmljenje ter ureja odnose med lovskimi družinami in gojitveno komisijo, ki vodi naseljevanje in gojitveno delo. Gojitveni program nalaga gojitveni komisiji tudi dolžnost, da pripravi vse potrebno za osvežitev krvi pri muflonih solčavske kolonije in da prouči še ostala lovišča za razširitev naseljevanja.

Večina lovskih družin in lovcev je z navdušenjem sprejela vest o obogatitvi naših lovišč z novo vrsto divjadi. Posebno je pohvaliti Lovsko družino Rečica pri Laškem, katere članstvo je nesebično nudilo svoje posestvo in delovno silo. Še večje pa je navdušenje članstva, odkar so mufloni v obori, saj je to divjad, ki s svojo impozantnostjo navduši slehernega lovca. Nekatere redke streljače moti dejstvo, da muflone ne bo možno že takoj jutri streljati. Vsi pravi lovci pa vedo, da bodo po nekaj letih naša lovišča bogatejša za izredno zanimivo lovno divjad.

Lovska zveza Celje je z naselitvijo muflonov storila prvi korak k realizaciji sedemletnega gojitvenega načrta. V okviru tega načrta bo poskusila tudi z naselitvijo svizcev v nekaterih gorskih loviščih in pa kotorn v loviščih, kjer so bile pred desetletji, pa so izginile.

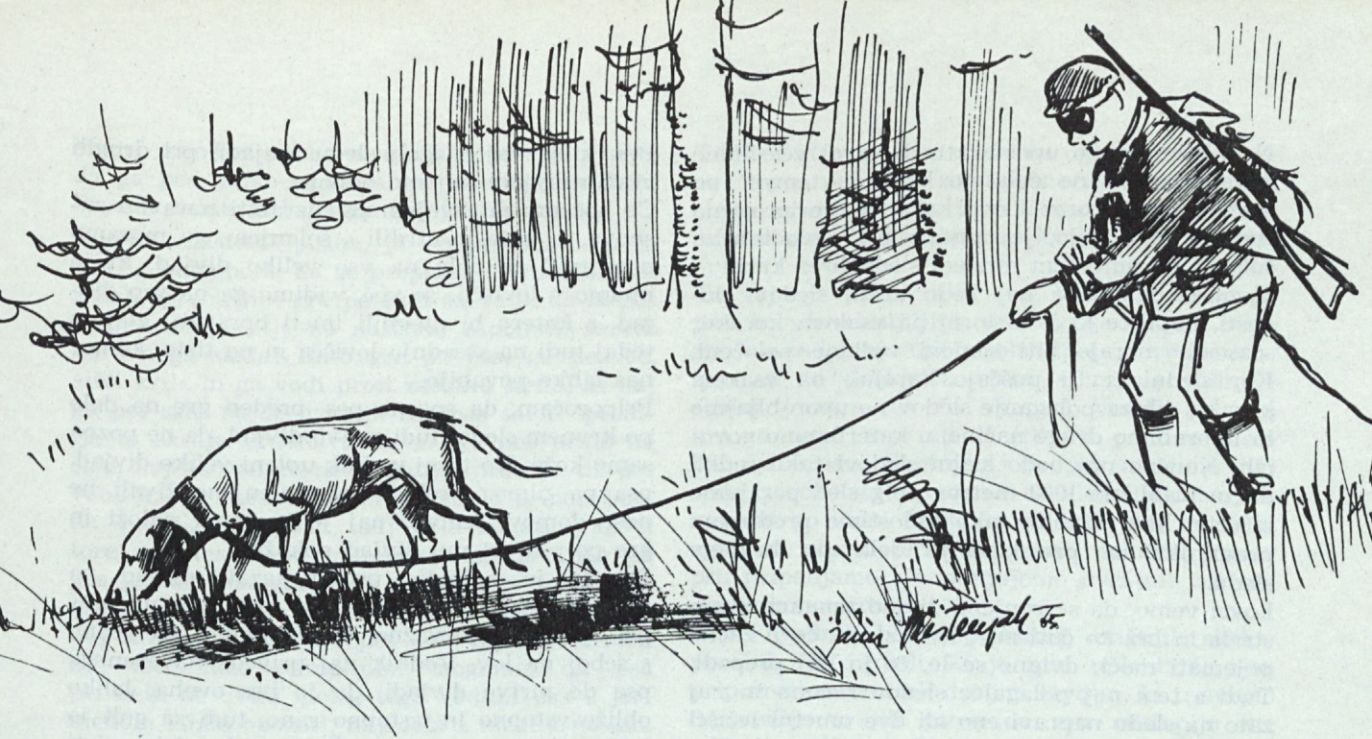
»Poglavje o politiki, demokraciji in zakonitosti«

»Lovec« je lani v novembrski številki objavil članek z zgornjim naslovom. S piscem ne bi polemizirali, če njegove misli ne bi bile natisnjene. Lovski zvezi Ljubljana očita nedemokratičnost, nezakonitost, slab politični posluš in podobno. Ugotavljamo, da je bil predlog o ustanovitvi sklada za gojitev divjadi velikega lova in njegovih virih v razpravi več let, in to na vseh organih Lovske zveze Ljubljana, vključno lovske družine. Tudi zadnji predlog pravilnika tega sklada je bil pred občnim zborom Lovske zveze Ljubljana, ki je o njem dokončno razpravljal, poslan lovskim družinam, da bi dale delegatom navodila, kakšno stališče naj zavzamejo na občnem zboru. Občni zbor je osnutek v načelu sprejel in na občnem zboru izvoljeno komisijo pooblastil, da samo en člen pravilnika dokončno formulira.

O očitku, da morajo iz Lovske zveze Ljubljana ljudje, ki zagovarjajo demokratične težnje, samo tole: nihče ni moral zapustiti upravnega odbora Lovske zveze Ljubljana, ki je imel o demokraciji ali v pravdi o jellenu svoje mnenje, pač pa je res, da so bili izločeni trije člani iz upravnega odbora zaradi neiskrenosti in organizacijske nediscipline. Ti člani upravnemu odboru niso poročali o stanju na svojem terenu, kaj pripravljajo in niti o tem, da so dali nekaterim lovskim družinam pismena navodila, naj se občnega zbora Lovske zveze Ljubljana ne udeležijo.

Lovska zveza Ljubljana žal v tem primeru ne more sprejeti pobud pisca članka, ki jo vneto uči demokracije, kako je treba pridobivati ljudi, in ki daje pravne nasvete, kako je treba delati v lovski organizaciji — to namreč vemo.

Lovska zveza Ljubljana



Po krvnem sledu velike divjadi

(Poglavje iz še ne izdanega priročnika o vzreji, vzgoji in šolanju psa)

(Nadaljevanje)

Dr. Janko Lavrič

Na umetnem sledu

Psa je treba na vse obrazloženo pripraviti; zato ga ne denemo na sled prve obstreljene živali, saj še ne vé, kaj želimo od njega. To mu skušamo na njemu razumljiv način obrazložiti na umetnem krvnem sledu. Čeprav ta ne velja toliko kakor naravni, si z njim moramo pomagati, če hočemo psa naučiti, da najde obstreljeno divjad, ki je zbežala z mesta nastrela. Tako učimo psa, da je vodljiv na slednem jermenu; jermen ima namen, da psa navadimo pravilnega in premišljenega iskanja ranjene velike divjadi.

Umetni krvni sled naj bo v začetku učenja kratek, le kakih 50 do 100 metrov dolg. Začetek, to je umetni nastrel, zaznamujemo z vejico ali s papirjem in ga močneje poškopimo s krvjo, po tleh pa raztresemo nekoliko dlake divjadi ali kože, ki je in ki mora biti položena na koncu sledu. Kapljice krvi so seveda skrajša vaje precej pogoste. Za začetek si izberemo raven, pregleden svet. Takoj opozarjam, da pri šolanju ne polagajmo sledov po travi, visoki nad 10 cm. To bi psa zapeljalo, da bi dvignil nos, ko pa želimo in zahtevamo od psa, da izdeluje sled z nizkim nosom.

Tudi konec sledu zaznamujemo; tu položimo mrtvo parkljasto divjad ali s slamo nagačeno

srnjo kožo, poškopljeno s krvjo, s kakršno smo napravili umetni sled. Za začetek je vseeno, kateri način polaganja sledov si izberemo, ali piklanje, s steklenico ali z vejico, ali s čevlji, pri katerih je dobra stran ta, da lahko na podplate pritrdimo parklje divjadi; slabe strani smo pa že omenili.

Umetni krvni sled najprej položimo na čistini, kjer je delo lažje, ker je svet pregleden. V začetku vaje naj bo svet poraščen z nizko travo, da se kapljice krvi lažje vidijo. Pozneje naj vodnik vadi na terenu, kjer raste redko grmovje. Seveda vodnik ne uči psa v snegu ali po sveže izoranih njivah, ker se tu sledovi vidijo. Prav tako se izogiblje zemljišč, pognojjenih z umetnim gnojem, ker nekatere vrste tega vplivajo na zmogljivost pasjega nosu. Ker pa vemo, da so naravni krvni sledovi le redkokdaj na odprtem svetu, saj ranjena žival išče kritja in skrite prostore, gremo takoj, ko pes izdelava nekaj umetnih sledov po čistini in pokaže kolikor toliko zanesljivo delo, v gozd in tam skušamo sled, smer in vse drugo prilagoditi naravnemu sledu.

Ko je pes izdelal kratek umetni sled, daljavo polagoma večamo do 300 metrov, sled pa čedalje bolj prilagajamo naravnemu. Če pes tudi podaljšane sledove brezhibno izdelava, napravimo na koncu 300 m dolgega sledu pravokotno kljuko: stranica od zavoja dalje naj bo dolga najprej 100, nato 200 in končno 300 metrov. Potem preidemo še na eno kljuko in jo podaljšujemo podobno kakor prej, tako da je sled na koncu vaj dolg približno 1000 metrov, kljuke pa naj bodo pri 200, 400 in 800 metrih.

Zavoji naj ne bodo samo pravokotni, ampak naj šolanje napreduje tako, da kljuke napravimo tudi v ostrejših kotih. Psa je treba vaditi tudi v nasprotno smer, saj je znano, da se včasih ranjena žival obrne tudi za 180°.

Nadalje moramo upoštevati, da žival včasih ne krvavi in pes ne dela po krvnem, temveč po mrzlem sledu brez krvi; kako psa pripravimo tudi za tako delo, je opisano pri navodilih za šolanje po umetnem mrzlem sledu brez krvi.

V začetku šolanja naj bodo krvni sledovi gosti, kapljice krvi so torej na vsakem koraku; sčasoma morajo biti sledovi redkeje položeni. Ker sledni čevlji puščajo kapljice na vsakem koraku, jih za polaganje sledov ne uporabljamo in uporabimo druge načine, o katerih smo govorili. Končno naj bodo krvni sledovi tako redki, da za približno 1000 metrov dolg sled porabimo le četrt litra krvi in tako zadostimo predpisom pravilnika za preizkušanje dela po krvnem sledu.

Lovci vemo, da se ranjena divjad umakne z nastrele in brž ko čuti mir, leže, zlasti, če ji začno pojemati moči; dvigne se le, če jo kaj prepodi. Tudi s tem naj polagalec sledov računa in naj zato na sledu napravi eno ali dve umetni ležišči tako, da eno ali dve mesti potepta in nekoliko bolj pobrizga s krvjo.

Vodnik naj tudi pazi, da umetni sled na začetku vaje položi tako, da dela pes proti vetru, da mu torej veter prinaša v nos dah divjadi ali krvi s kože, ki je položena na koncu sledu. Na veter naj sploh polaga veliko važnost in naj na koncu učenja vajo otežkoči tako, da sled ali del le-tega položi z vetrom; to zlasti doseže pri določanju smeri za kljuko.

Tudi naj ne polaga vseh sledov na enem in istem kraju, ampak naj jih dela vsakokrat drugače; pri tem naj pazi, da se menja sestava tal: sled naj vodi enkrat po vlažni zemlji, drugič po suhem, skalovitem terenu, tretjič po planem svetu, četrtič po gozdu, gre naj tudi v goščavo, a tudi čez jarek z vodo. Saj vemo, da se ranjena žival zateče k vodi. Na vsakem kraju je delo drugačno, zdaj težje, zdaj lažje; najteže pes dela na prašni cesti, a tudi za tako delo ga je treba pripraviti z vajo.

Nekateri priporočajo, naj skraja polaga umetne sledove vodnik, ki psa uči, pozneje pa naj si preskrbi pomočnika, lahko tudi več, podobno kakor pri vleki. S tem skuša vodnik doseči, da pes nima niti v zraku niti v tleh daha po njem. Menim, da je to najbolj priporočljiv način učenja, saj vemo, da ima vsak človek drugačen svojski dah. Ker kljub poteku časa lahko še vedno ostane v zraku nekaj duha po vodniku, je prav priporočljivo, da polagajo krvne sledove med vajo drugi, zlasti tuji ljudje, ki jih pes ne pozna.

Najprej polagamo sledove z govejo krvjo. Pes pa mora spoznati tudi kri srnjadi in jelenjadi, tudi prašiča in medveda, če sta v loviščih ter seveda gamsa v višinskih loviščih. Izkušeni vodniki zatrjujejo, da je srnja kri za psa najbolj vabljiva in da je izdelovanje srnjih sledov najlažje.

Pes, ki je vaje zgolj sledu srnjadi, pri drugih vrstah divjadi kaj rad odpove.

Če hočemo pri svojem psu izrabiti naravno zasnovu, ki smo jo utrdili s šolanjem, ga moramo pripraviti za delo na vso veliko divjad, ki jo imamo v lovišču; še več, vadimo ga na vso divjad, s katero bi utegnili imeti opravka; glejmo tedaj tudi na sosednja lovišča in na tista, kamor nas lahko povabijo.

Priporočam, da spozna pes, preden gre na delo po krvnem sledu, tudi mrtvo divjad, da ne pozna samo kože. Ko torej vodnik upleni veliko divjad, psa pa nima s seboj, naj uplenjene živali ne nese domov, temveč naj jo spotoma odloži in gre po psa, da mu divjad pokaže.

Seveda je najbolje psu pokazati divjad na mestu, kjer je padla, zlasti, če ni bilo še nikogar pri njej; zato je važno, da jemljemo psa vedno s seboj na lov. Vodnik naj privede navezanega psa do mrtve divjadi, da jo pes ovoha, lahko obliže vstopno in izstopno rano, tudi za golt jo lahko prime, več pa ne. Če bi jo hotel kónjati ali celo trgati, mu je treba to preprečiti in ga grajati, vsekakor ga pa čimprej odstraniti od živali.

Pripominjam še, da hanoveranske krvoslednike uporabljamo v prvi vrsti za iskanje obstreljene jelenjadi in divjih prašičev, bavarskega sledarja tudi za srnjad. Za gamsa se je izkazal brak jazbečar; sicer pa je za delo po krvnem sledu uporaben vsak pes, ki ima prirojene lastnosti, o katerih smo prej govorili.

Ko smo umetni krvni sled položili, počakamo, da se razgubi dah po polagalcu, kar traja najmanj dve uri. Polagalec naj pazi, da se ne vrača na »nastrel«, torej na začetek sledu, po položenem sledu, ki ga tudi ne sme križati. Zato naj se čimdlje odstrani, da ne napravi tako imenovanega zapeljevalnega sledu. Ako pa polagalec ostane na koncu sledu, da bi opazoval delo psa in njegovo vedenje pri mrtvi divjadi, naj se postavi tako, da ga pes ne bo videl in tudi ne zavohal. Stoji naj mirno in naj ne kadi, ker bi pes tobakov dim lahko zagledal. Iz razlage o sledovih pa vemo, da se nam z začetkom dela ni treba preveč muditi; zato počakajmo na pravi čas.

Z delom začnemo pri umetno položenih sledovih po dveh urah, kasneje po 4, 6, 8, 10 urah. Končno položimo sled popoldne, psa pa privedemo na začetek sledu drugo jutro in tudi opoldne ali celo popoldne. Ker se velikokrat pripeti, da začne pes naravni sled izdelovati po preteku enega ali celo več dni, je treba psa pri vajah tudi na to pripraviti. Zato nekaj sledov začnemo izdelovati šele po 20, 24 in več urah; poizkusimo tudi tretji dan po položitvi. Vsekakor priporočam, da na koncu učenja ostane sled čez noč, da sled lahko križa divjad.

Vodnik naj tudi pri šolanju na umetnem krvnem sledu ravna tako, kakor da gre za naravni sled. Zato naj psa, navezanega na slednem jer-

menu, odloži v primerni razdalji od sledu tako, da ga pes lahko opazuje pri nadaljnjem delu. Preden začne, naj gre na začetek sledu.

Čeprav »nastrel« pozna, je vendar prav, da to stori z namenom, da se prepriča, če morebiti ni kakih sprememb; gre pa tudi za vajo, da si pes vodnikovo početje na nastrelu zapomni, zaradi naravnega sledu! Nato gre po psa, ga pozove, »išči kri!« in ga vodi proti začetku sledu, ki naj ga pes sam najde, vodnik naj psa samo spremelja in skraja uravnava smer. Ko pes pride na sled, naj ga vodnik ne priganja; prav je, da pes voha kri in raztreseno dlako. Toplo priporočam, da vodnik psa pusti, naj dela samostojno, si torej začetek sledu natančno »ogleda«. Ko pa pes jermen nategne, se z nastrela premakne in gre po sledu dalje, naj mu vodnik sledi. Pri tem naj skrbno pazi, kako pes dela. Sledni jermen naj teče med sprednjima nogama, da psa pri delu ne ovira, poleg tega vodnik psa z jermenom lahko opozori, naj dela z nizkim nosom. Ves čas naj ga vodnik hvali in vzpodbuja »išči kri«. Če se pes ustavi, naj gre vodnik do njega, psa hvali in ga pozove »pokaži«, če na ta poziv pes voha čisto pri tleh, naj ga vodnik zopet pohvali, mora pa se prepričati, če je pes zares pokazal kapljo krvi ali kak drug sled. Če pa vodnik brez sodelovanja psa zapazi kri, ki je pes ni pokazal, naj jo psu pokaže in pri tem ponavlja poziv »pokaži«, psu pa rahlo potisne glavo k tlom, če bi tega že sam ne storil.

Sled mora pes izdelovati počasi in z nizkim nosom; oboje je v tesni zvezi med seboj. Če bi pes morebiti dvignil glavo ali sploh hotel delati z visokim ali polvisokim nosom, je vsekakor treba ponoviti vaje za delo z nizkim nosom; o teh je govor v poglavju o vzgoji psa. Če bi pes hitel, ga skušajmo tega odvaditi tako, da ga z jermenom zadržujemo. Ako bi tudi to ne imelo uspeha, je treba psa na sledu odložiti in začeti z nadaljevanjem šele tedaj, ko se umiri. Vsekakor je treba naglo delo preprečiti, kajti hitro delo je površno delo; delo na krvnem sledu je uspešno samo, če pes dela počasi. Počasno delo je priporočljivo tudi zato, da vodnik lahko sproti ugotavlja sledove in se prepriča, če sta s psom na pravem sledu. Pomnimo pa; pes, ki ima nos pri tleh, ne bo hitel.

Pripeti se, da pes krene s pravega sledu; vodnik naj malo počaka, da se pes morebiti sam popravi. Če bi se pa le preveč oddaljil od sledu (recimo nad 50 korakov), naj ga vodnik prenese na začetek sledu ali na zadnji vidni krvni sled. Vsekakor mora vodnik vztrajati na tem, da pes krvni sled izdela in da se ne zmeni za zapeljive sledove; vodnik torej ne sme odnehati. Ko pes pride do živali ali do kože na koncu sledu, naj vodnik počaka, da se pes morda oglasi; to bo tudi storil, če mu je to prirojeno in če ga je vodnik stalno vabil, da dá glas. Če bi se ne oglašil, naj ga vodnik opozori s pozivom »glas«.

Tudi če bi se pes na poziv ne oglašil, ga je vseeno treba pohvaliti za uspešno delo po krvnem sledu in mu dati grižljaj. Nato naj ga vodnik odnese vsaj 20 korakov od kraja, kjer je našel »plen«.

To vajo je treba velikokrat ponoviti; mladega psa ne obremenjujmo preveč, da bi mu delo ne zamrzelo; starejši izšolan pes je vedno voljan za to delo. Ko opazi v rokah vodnika sledni jermen, se že vnaprej veseli, pa naj gre za samo vajo ali za iskanje po naravnem krvnem sledu. Svetujem, da psa naučimo naj sede, preden ga navežemo na sledni jermen; ta naj mu bo vidni znak, da séde. To naj ne velja zgolj za sledni jermen, ampak splošno, kadar psu pripenjamo ali menjujemo ovratnik ali mu pripenjamo jermen.

Dober vodnik bo za položitev umetnih sledov porabil kri divjadi, ki jo sam upleni; še več, priporočil se bo tudi drugim lovcem, ki trenutno ne vadijo svojih psov, da mu odstopijo kri uplenjene divjadi. Vajo je namreč treba načrtno nadaljevati in napraviti več desetih umetnih krvnih sledov, da psa utrdimo in izšolamo v zanesljivega sledarja. Sledovi naj bodo mladi in stari, napravljeni v vsakem vremenu in ob vsakem dnevnem času, samo ne ponoči, kajti tedaj je divjad na nogah. Tako pripravimo svojega psa, da bo poiskal vsako divjad velikega lova po naravnem krvnem sledu.

Velikokrat se zgodi, da streljana žival že na začetku sledu ne krvavi, včasih pa krvni sledovi prenehajo, ker se je rana zaprla. Tudi se pripeti, da kri izpere dež. Sem in tja preteče dan ali dva od strela, preden je pes pripeljan na nastrel in djan na sled.

Pravilno izučen pes mora tudi tak sled izdelati, seveda če je za tako delo primerno pripravljen. Ko je pes izdelal že precej umetnih krvnih sledov raznih dolžin, ob različnih vremenskih razmerah in različnih časovnih presledkih od položitve sledov do začetka dela, naj mu vodnik pokaže tudi sled brez krvi.

Za napravo takega sledu rabimo sledne čevlje. Iz levega čevlja odstranimo pločevinasto posodico za kri. Za to vajo ne potrebujemo krvi, ampak sveže parklje divjadi. Živali, ki smo jo uplenili, odžagamo vse parklje in jih pritrdimo (pribijemo) na oba sledna čevlja. Parklji naj bodo odžagani nekako pol do enega centimetra visoko, da jih laže pribijemo. Žival mora biti uplenjena v zadnjih treh dneh, sicer parklji izgube svoj dah.

Na zaznamovanem nastrelu naj vodnik natrese nekaj dlake tiste divjadi, ki je položena na koncu sledu; če je na koncu nagačena koža, naj bo dlaka od le-te. V začetku šolanja položimo sled tako, kakor smo ga polagali s krvjo. Najprej naj bo sled dolg 50 do 100 metrov, pozneje je lahko daljši, tudi do 300 metrov. Sledne čevlje, na katerih so pritrdjeni parklji, privežemo na



Pikljanje

svoje čevlje in hodimo ter tako polagamo sled brez krvi. Psa pripeljemo na »nastrel« po dveh urah; vajo ponavljamo, da jo pes pravilno izdela. Ko se pes utrdi in zanesljivo izdela svojo nalogo, polagoma povečujemo razdaljo in čas od položitve do začetka vaje. Sledovi naj bodo skraja ravni, pozneje pa naj imajo eno ali dve kljuki, skratka, psa vadimo tako kakor v delu po umetnem krvnem sledu, le razdalja ni tako velika.

Odžagani parklji ne puste toliko daha kakor parklji zdrave divjadi; zato je delo po takem sledu precej težje kakor po umetnem, kaj šele po naravnem sledu. Psa, ki sled izdela in pride do »plena«, do kože ali do odložene divjadi, pohvalimo in bogato nagradimo, posebno v začetku vadbe.

Vleka z zajcem



Rekli smo že, da mora vodnik pri vadbi psa na umetnih krvnih sledovih napraviti take sledove, ki so čimbolj podobni naravnim. Svoje pse sem po začetnih poizkusih vadil tako, da sem večji del sledov položil s krvjo, manjši del, slabo petino, pa s parklji. Sled sem začel polagati s krvjo; približno na začetku druge polovice sem sled nadaljeval s parklji, končal pa zopet s krvjo. Seveda je bilo treba hkrati s krvjo pripraviti tudi sledne čevlje, na katere sem prej pritrdil parklje, shranil čevlje v nahrbtnik, dokler jih nisem pritrdil na noge, kri pa shranil v zaprti posodici. Po vsaki rabi je treba sledne čevlje oprati ali očistiti, kakor to storimo tudi po polaganju umetnega krvnega sledu.

Pri delu na naravnem ali umetnem sledu mora biti pes zanesljiv, ostati mora torej na istem sledu, ki ga je začel izdelovati in ne sme tipati za drugimi sledovi kakor to delata gonič ali šarivec pri iskanju zdrave divjadi. Slednik mora na sledu, ki ga je začel izdelovati, **vztrajati** in začeto delo dokončati, ne da bi ga motili drugi sledovi, čeprav so morebiti mlajši in križajo sled, ki ga izdeluje. Ostati mora na prvotnem sledu in ne sme presedlati na drug, tako imenovan zapeljevalni sled, ki križa prvotni sled, naj je naraven ali umeten. Pes, ki presedla, ni zanesljiv slednik, kakor ni cenjen gonič, ki presedla, zlasti če pride na divjad z močnejšim sledom, npr. od zajca na lisico ali srnjad. Prav tako ni zanesljiv sledar, ki presedla s prvotnega na drug, čeprav enak sled.

Kako sledarja pripravimo do tega, da ostane zvest že začetemu sledu? S srnjo krvjo položimo okrog 100 metrov sledu in na koncu položimo srnjad ali suho kožo. Ta sled naj prekriža zapeljevalni sled, ki ga napravimo takoj potem s slednimi čevlji, na katerih so pritrjeni parklji srnjadi, podobno kakor smo delali umetne sledove brez krvi. Tudi v tem primeru ne smemo biti parklji starejši kakor 3 dni. Napravili smo zapeljevalni sled in to takoj za umetnim krvnim sledom. Počakati moramo najmanj dve uri, nato pripeljemo psa, navezanega na sledni jermen, na začetek umetnega krvnega sledu in ga vzpodbujamo »išči kri«. Pes sled poprime in ker sta oba sledova nekako enako stara, se najbrž za umetni sled ne bo veliko zmenil. Če bi prijel zapeljevalni sled, ga nekaj časa pustimo, da se sam popravi; če bi se ne, ga prenesimo na začetek sledu. Vztrajajmo, da izdela prvotni sled in da se na zapeljevalni sled ne ozira. To vajo je treba ponavljati na različnih krajih toliko časa, da sled izdela brez napake.

Pozneje otežkočimo vajo tako, da napravimo zapeljevalni sled dve uri kasneje kakor umetni krvni sled. Počakamo vsaj dve uri, da je krvni sled star vsaj štiri ure, sled brez krvi pa vsaj dve uri. Nato pripeljemo psa na začetek umetnega krvnega sledu in vztrajamo, da ga izdela, ne da bi ga zapeljevalni sled zmotil. Tudi to

vajo je treba velikokrat ponavljati in to na raznih krajih in ob različnih vremenskih razmerah, otežkočiti pa jo je treba tako, da napravimo krvni sled zgodaj zjutraj, zapeljevalni sredi popoldneva, psa pa pripeljemo na sled proti večeru. Končno položimo krvni sled zvečer, zapeljevalni sled zgodaj zjutraj, psa pa preizkusimo okoli poldneva ali popoldne. Ker hočemo s to vajo samo utrditi psa v vztrajnosti na sledu, so krvni sledovi lahko kratki, zaradi tega vajo lahko večkrat ponovimo s krvjo iste živali.

Končno položimo krvni sled v taki razdalji kakor pri dosedanjih vajah — okoli 100 metrov — na koncu je srnjad, sled pa naj križa vleka, napravljena z domačim ali divjim golobom. Če po dveh urah po položitvi vleka z golobom ne bo zmotila psa, ki bo izdeloval umetni krvni sled, smo lahko zadovoljni. Tudi to vajo skušamo otežiti podobno kakor prejšnjo; nato položimo vleko še z uplenjenim zajcem, kar je treba večkrat ponoviti.

Tudi pri teh vajah menjajmo kraj za vadbo in daljšajmo časovno razliko od položitve zapeljevalnega sledu do začetka vaje.

Tako učimo psa v zelo važni vaji — v vztrajnosti na sledu.

(Pride konec)

Lovsko gospodarske razmere na področju

LD Begunjščica — pred ustanovitvijo lovskih družin

Stanko Lapuh

Današnje lovišče LD Begunjščica se je pred ustanovitvijo lovskih družin delilo na tri občinska lovišča: Begunje, Mošnje in Radovljica, na dve samolastni: Planinco in Preval ter srenjsko lovišče Poljče. — Takšno stanje je trajalo vse do izida zakona o lovu l. 1931, ko je poljsko lovišče pripadlo občinskemu lovišču Begunje.

Poleg zakupnega sistema dražb, ki so se vršile na sedežu okrajnega glavarstva v Radovljici, je obstajal tudi neke vrste delničarski zakupni sistem, tj., lastniki ozemelj Planince in Prevala so prvotno po pogodbi dajali najboljšemu ponudniku v zakup omenjene predele. Zakupna doba je sprva trajala šest, kasneje pa deset let.

Srenjsko lovišče Poljče v velikosti ca. 150 ha. Prvi zakupnik je bil več let domačin Valentin Šturm, posestnik in gostilničar iz Poljč. Šturmu je sledil češki industrijec Aleksander Fothi, za njim pa je vzel to lovišče v zakup češki industrijec *Sonnenschein*. Z zakonom o lovu iz leta 1931 pa je bilo poljsko lovišče zaradi premajhne površine priključeno občinskemu lovišču Begunje. Na Poljski planini je bila Toničeva koča. Ko so jo podrli, so v novi planšarski koči uredili lovsko sobo.

Samolastno lovišče Planinca v izmeri 264 ha. Prvi lastnik je bil ljubljanski trgovec *Jerman*, ki je od grofa Lamberga kupil tudi begunjsko graščino, jo nato leta 1874 prodal državi, gozdove pa še obdržal. Kasneje je prodal Planinco in s tem lovske pravice italijanskemu lesnemu trgovcu *Grandiju*, le-ta pa



Otvoritev lovske koče
LD Radovljica v Grofiji, avgusta 1955

leta 1906 italijanski družbi »Societa forrestale del Roma«.

Gozdove kakor tudi lovišče na Planinci so potem nekaj časa upravljali razni oskrbniki.

Med glavnimi lovskimi zakupniki je bil že omenjeni *Sonnenschein* še tudi po letu 1924, ko je 45 posestnikov iz Begunj od omenjene ital. družbe kupilo Planinco s pripadajočo pravico samolastnega lovišča, ki so ga nadalje dajali v zakup tja do leta 1941. Za *Sonnenscheinom* je prevzela lovišče v zakup lovska družba »St. Hubertus« iz Beograda in to od 1. jun. 1933 do 1. aprila 1938 z letno zakupnino 7000 din in s 1000 din odškodnine za uporabo lovske koče, ki je stala zraven pastirske. Z zakupnino so lastniki plačali zemljiški davek za Paninco. Od leta 1938 do 1941 pa je imel to lovišče v zakup nemški poslanik v Beogradu von *Herren*. — Nekaj leta sta bila podzakupnika lovišča notar *Pegan* in podjetnik Slavko *Sušteršič*, oba iz Radovljice.

Samolastno lovišče Preval (v listinah imenovan »Dominical Alpe«). Celotno zemljišče, gozd in planinski pašnik v izmeri 122 ha, je leta 1809 odkupil od grofa Lamberga posestnik Jože *Resman* iz Vrbenj. Glavni, tj. dvetretjinski lastnik Prevala je kasneje postal Anton *Avsenik* (Marofar), posestnik iz Vrbenj, ostalo tretjino pa je imelo še nekaj so-lastnikov (v nemški listini »Mitbesitzer«). A. Avsenik je preprečil nakup planine po baronu Bornu, hkrati pa je leta 1897 zaprosil oblast za ustanovitev samolastnega lovišča. — Lovska koča je stala pri pastirski. — Letna zakupnina med obema vojnama je znašala 9000 din.

Prvi zakupnik je bil baron *Friderk Born* (1897 do 1908). Da je Born izgubil lovišče, je bil vzrok, ker je poleti 1908 Bornov lovski čuvaj Eisenpass ustrelil Jermanovega sina Jakoba iz Begunj, misleč, da je divji lovec. Ob dogodku je bil z ustrelenim takratni študent prava Š., ki še živi. Na sodni razpravi v Radovljici je bil Eisenpass sprič Bornove intervencije izpuščen iz preiskovalnega pripora in je ostal, povisan v nadlovca, še nadalje v Bornovi službi. Zaradi tega dogodka je glavni lastnik lovišča Anton Avsenik st. Bornu takoj odpovedal lov. zakupno pogodbo, na kraju, kjer so našli Jermanovo truplo, pa je zasadil črno zastavo. Prav tako je tudi občina Begunje razdrla z Bornom sklenjeno lov. zakup. pogodbo.

Za Bornom je prevzel Preval v zakup češki industrijalec *Brandeis*. Pripovedujejo, da z desnim očesom ni mogel meriti, zato je imel posebej narejeno puško z v levo zavitim kopitom, da je lahko meril z levim očesom. Ker se je ob prevzemu lovišča hotel поблиže seznaniti zlasti z lovskimi čuvaji in sosednjimi lovci, jih je povabil na sestanek k Šturmu v Poljče. Ko je natakariča postavila pred vsakega

povabljenca liter vina, je na vprašanje, kaj to pomeni, odgovoril: »Slišal sem, da ga Kranjci pijete kar po litrih.«

Za Brandeisom so se vrstili: Francoz marki *Créqui, Montfort*, nato begunjski župnik Jakob *Kleindinst*, doma iz Radovljice, ki je bil tudi navdušen ribič in ljubitelj konjskega športa; kasneje je pustil faro in postal pri takratnem lastniku blejskega gradu in jezera Kendi nekak oskrbnik, zlasti jezerskega ribolova.

Kleindinstu sta sledila kot zakupnika Fothi in Sonnescheine — že omenjena kot zakupnika poljskega lovišča. — Od leta 1923 do 1930 pa sta imela Preval v zakupu zapovrstjo Vinko *Hudovernik*, les, trgovec iz Radovljice in dr. *Gukkler*, industrijalec iz Kranja (Jugobruna).

Leta 1930 je Preval vzel v zakup njen dvetretjinski lastnik Anton *Avsenik ml.*, posestnik in stavb. mojster iz Vrbenj, ki je odklonil zakupno ponudbo ljubljanskega hotelirja Mikliča, znanega hitlerjanca. Avsenik je leta 1936 površino lovišča na osnovi zakona o agrarni reformi povečal za 100 ha in tako lovišče obdržal prav do okupacije. Nemški okupator je to lovišče potem priključil samolastnemu Bornovemu, ki mu je tako združenemu dal ime »Hermann Göring Jagdrevir«. Danes pripada Preval gojitvenemu lovišču »Kozorog« v Karavankah.

Občinsko lovišče Begunje je merilo 2600 ha. — V zakupu so ga po Bornu od 1908. dalje imeli v glavnem isti ljudje kakor Preval. Leta 1930 je to lovišče izdrazila deln. ind. družba *Janc-Hudovernik-Resman* iz Radovljice za letno zakupnino 9000 din za dobo 6 let. Po preteku te zakupne dobe pa ga je izdrazil Lojze *Kristan*, industrijec iz Zapuž z družabnikoma Vladimirom in Ivanom *Premrujem*, industrijalcema iz Zagreba. Ta družba je obdržala lovišče do okupacije. Naj še omenim, da je zakupnik-družabnik Florjan Janc leta 1933 postavil lovsko kočo na Lužah, ki pa so jo požgali Nemci. — Kot podzakupniki v delu lovišča so bili še Joža *Resman*, podjetnik iz Zapuž, Jožko *Vidic*, podjetnik iz Radovljice in Slavko *Sušteršič*, podjetnik iz Lesc, in ki je postavil lov. kočo na Kisovcu, ki pa je bila kasneje prenesena na Gojzdec pri Sv. Petru nad Begunjami.

Prvi dve leti okupacije je bil zakupnik lesni trgovec *Poleschek* iz Velikovca na Koroškem. Dalje pa lovišča zaradi partizanov ni mogel več obdržati. Omenim naj še, da so zadnja leta pred vojno imeli del lovišča, tj. Dobrče, v sozakupu delničarji: *Novak-Langus-Savnik*, podjetniki iz Radovljice, ki so postavili lovsko kočo »Kristanolo«, katere lastnik je danes Planinsko društvo Tržič. Od leta 1945 do 1947 je KLO Begunje dal lovišče v zakup Lovski zadrugi (lovsko-organizacijska oblika na radovljiškem področju). Leta 1947 pa je bila ustanovljena LD Begunje, ki je odslej oskrbovala lovišče, vključno s Planinco.

Občinsko lovišče Mošnje, 1826 ha. Pred prvo svetovno vojno ga je imel v zakupu radovljski živinozdravnik *Rihar*, za njim pa *msgr. Ambrož*, upok. mornar. kurat. Njegov družabnik je bil po-

sestnik Ivan *Resman* z Gorice pri Radovljici, ki je bil več let tudi mošenjski župan.

Leta 1918 je združil to lovišče z radovljiškim (493 ha) Janc Florjan z že imenovanimi družabniki. Zakupnina za mošenjsko lovišče je v času med obema vojnoma znašala letno 4000 din, za radovljiško pa 1000 din. Ta družba je obdržala obe lovišči do okupacije. Podzakupnik v delu lovišča je bil Andrej *Zupan*, lesni trgovec iz Dvorske vasi.

Teritorij lovišč Radovljica—Mošnje—Ljubno se je po osvoboditvi z ustanovitvijo LD Radovljica leta 1947 združil z lovsko gospodarsko enoto v izmeri 2860 ha. Leta 1955 je lov. družina postavila v Grofiji lično lovsko kočo.

Združitev lovskih družin Begunje in Radovljica (brez Ljubnega) v letu 1957 je naredila konec predvojni razdrobljenosti in tako je nastalo eno najlepših lovišč na Gorenjskem, segajoče od vrha Begunjsčice (po kateri ima ime) in Dobrče do Save, v skupni izmeri 5330 ha.

Predvojni stalež gamsov je bil poprečno večji od sedanjega, ker so bili zakupniki dobro situirani športni lovci. Večina gamsov — kakor še sedaj — je bila prehodnih, pozimi tostran na južnih pobočjih, poleti obratno. Tudi srnjadi je bilo v hribskih predelih več zaradi več in večjih posek, ki so nudile pestro in obilno pašo.

Petelinja rastišča so bila pogostejša, in sicer v glavnem na Prevalu, Robleku, Poljanskem vrhu, kjer so peli ruševci, veliki petelin pa v Šopu, na Tolstem vrhu, v Črtenu, Skoku, Bukovi peči, na Preseku, Pri knapih in drugod. Na Dobrči so plesali ruševci na Polani, na Sečah, v Mecesnovcu, medtem ko je na Lužah pel veliki petelin.

Planinskih zajcev je bilo kar precej, več je bilo jerebov, pa tudi jerebic na Blatih pod Begunjami in po drugih predelih poljskega lovišča. Skupne brakade so prirejali po rebreh nad poljem. Odstrel je odobravalo okrajno glavarstvo na predlog zakupnika. Za gamse in srnjad je veljal gojitveni odstrel. Lovski čuvaj je nadzoroval lovišče tudi ob nedeljah in praznikih. Zato je imel med tednom na voljo dva prosta dneva. Moral je voditi dnevnik dela in obhodov. Poleg nadzorstva je moral skrbeti za solnice in krmišča (na vsem območju je bilo nad sedemdeset solnic in več posoljenih kop planinskega sena). — Mesečna plača glavnega lovskega čuvaja (nadlovca) je znašala od tisoč do 1200 din, pomožnih čuvajev pa od 400 do 700 din. Bili so tudi nezgodno zavarovani. Lovski čuvaj je vsako leto prejel po eno delovno obleko in po dva para čevljev. Kadar je šel lovit z zakupnikom, je tisti dan imel pri njem tudi vso oskrbo. Od kožuhovine pa mu je pripadla polovica izkupička.

S splošnim zakonom o lovu, ki ga je sprejela Ljudska skupščina FLRJ dne 3. decembra 1947, je bilo naše lovstvo postavljeno na socialistične temelje. Divjad je odslej splošno ljudsko premoženje, lov pa gospodarska panoga. Lovišča so bila dana v upravo in uživanje lovskim družinam in državnim ustanovam. Odslej se lahko vsak neoporečen državljan ukvarja z lovom.



V ozadju od leve:

Stol, Zelenica, Begunjsčica,
pod njo Begunje, v ospredju
Radovljica

Foto S. Vengar

Moji jerebi

Ing. Mirko Sušteršič

7.

Na Brezovi rebri na Dolenjskem sva bila s sinom, ko so se nad Slovenijo že zbirali hudourni oblaki sovražne okupacije. Sin je bil tedaj študent, prvo leto na tehniki in mi je pomagal pri izmeri gozdov. Mimo tega se je v podtalni organizaciji pripravljaj na borbo z okupatorji. Brezova reber nad Stražo ob Krki je valovita planota s kraškimi vrtačami in globelmi, porasla s temnimi gozdi, nekdanja lastnina soteških Auerspergov. Pod gosto streho drevja vodi mnogo poti in stezic, kakor v prostranem parku. Na posekah žare rubini jagod in malin, vmes pa se svetijo črne robidnice in plave borovnice. Potem zorita črni in rdeči bezeg, po prvi slani pa zažare težke rdeče kobule jerebik. Kakor pravljica je ta planota, ob zori hladna kakor studenčnica, čez dan od sonca ožarjena, vroča, pod večer mehka in sanjava. V svojem zelenem naročju drži Globodol, veliko banjo, v kateri se jutra kopljejo v srebrni rosi in megli. V tej kaudnji je cerkvice z vasicami na pisanem prtu polja in travnikov kakor velika igrača. Sam vrag se včasih poigra s to kraško globeljo, kadar naliže vanjo vode do roba, da tonejo polja. Zrak nad rebrijo je kakor kristal, da gre pogled v neskončnost. Ponoči se nebo spusti čisto nizko, da roka seže prav do velikih zlatih zvezd, ki se utrinjajo in z njimi hite v daljo tihe vroče želje... Tja pelje pot čez Gornjo Stražo, kjer je bilo žegnanje. Na Brezovo reber na veliki šmarren ne moreš brez žegnanja, četudi greš na jerebe. Pa kaj bi počela sama na Brezovi rebri, ko je bila vsa soseska na žegnanju, pa sva ostala. Klobasa iz zaseke in polič pristne šmarnice se v poletni vročini kar prileže, za tem pa potrkana polka. Zato je logarja s Frate njegova srečna zvezda šele s svitom pripeljala na prag logarnice, kjer je z »divjim mačkom« v naročju utrujen zaspal. In ker tako s sinom nisva imela vodnika po neznanih gozdovih, sva šla najprej kar na dobro srečo na jerebe. Sicer pa takrat ni bilo nikjer zapisano, da se delo na Brezovi rebri pričene v ponedeljek. Saj tudi jerebi ne poznajo pratike.

Moj sin še ni znal prida streči jerebom, zato me je spremljal kot »praktikant«, ki je nosil nahrbtnik. Oster duh po gnjati se je od gorečih ogljarskih kop tihotapil z dimom skozi goščavo v najin nos. Čez preseke, poti in steze si je mlado



Lep je nagačen, še lepši živ

Foto Vl. Pleničar

bukovje podajalo roke, da sva hodila kakor pod oboki mračnih grajskih hodnikov. Koder je gozdni plevel premagal drevesno mladje, so bile jase, porasle z neprehodnim kopinjem in drugo divjo raščo, polno jagodičja, prava Indija Koromandija za jerebe.

V ta tihi, nepoznani svet sem zaklical. Stala sva ob poti na robu gošče. Prikriti se nisva mogla, saj nobeno bukovo debelce ni bilo debelejšje od roke v zapestju. Izgled za strel je bil pravzaprav le na preseki oziroma na poti. Tam se je jereb tudi rad pokazal, da se je razgledal, kdo ga kliče. Na lepem je res stal na poti, trenutek oprezal in zginil zopet v gošči, preden je bila puška pri licu. Potem se je pojavil za hrbtom in je bila igra že vnaprej zgubljena. Iz somraka gošče sva zaslišala njegov svareči pi-pi-pi. Stala sva negibno kakor svetnika na oltarju in radovednost nama je jereba prignala prav pod noge, kar sem sklepal iz šumotanja po suhem listju. Prlikanje je prenehalo in čakal sem s puško pod pazduho — seveda ne več z dratenko, marveč z brezpetelinko kal. 20, ki mi je že 20 let zvesto služila na vseh lovih. Ko sem se najmanj nadejal, je prhnil jereb izpred nog iz gošče in zletel od mene po zelenem hodniku. Brž sem naredil dve luknji v zrak in sin me je vprašujoče

pogledal, če poleg smole nima tudi šmarnica svojih prstov vmes. In res sem začutil, da imam nekam leseno glavo. Potem sva iskala ugodnejši prostor za izstrel, ki ga v bližini skorajda ni bilo. Po nekaj klicih se oglasi drug jereb, prhne od nekod in se zapelje proti skupini mladega smrečja. Vendar sem ga zadnji hip ujel. Sinko je skočil ponj in mi prinesel — jerebico! Znoj me je oblil, kaj vse si dovoli rdečelična šmarnica. Seveda, sredi avgusta mladi petelinčki še nimajo črnega grla, sem modroval sinu, ki ni pil šmarnice. Svoje jerebarjenje sem to pot začel z lovskim petkom in »šmarničnim« mačkom! Ko sem pa med delom in lovom spoznaval ta čudoviti jerebji grad, sem jih nekaj uplenil, da smo imeli malo spremembe v enolični skromni hrani. Sicer so pa tista dva meseca le izjemno dobro pristajali in jim je bilo zaradi goščav le težko priti do živega. Ko sem to omenil logarju s Frate, me je povabil k sebi, češ tam je manj gošč in več odraslega drevja, pa še več jerebov. Toda v logarnici nisem zdržal niti eno noč. Že ob prvem svitu sem iz zaprašene plesnjive sobe pred legijonom lačnih bolh pobegnil v gozd, kjer sem v eni uri uplenil več bolh kakor v dveh mesecih jerebov. Sicer pa je bil glavni užitek z jerebi na Brezovi rebri vsekakor v tem, da so bili jerebi vsepovsod in večkrat dva, trije hkrati. Morebiti je bil to tudi vzrok, da so slabo pristajali. Če se mi je npr. oglašil jereb in pokazal voljo, da pride, se je oglašil še drugi, pa še tretji, včasih še samica in tako sem ostal na cedilu, ker nisem mogel prifrčati k družini pri jerebici ali pa v petelinji ring sredi gošče. Mimo tega je mnogokrat točko odnesel jereb zaradi gostega mladja in čumovja. Nekoč sva pa z jerebom oba zgubila točko in jo je odnesel kragulj. V okolju Frate sem opisoval sestoje, pa sem opoldne sedel k zajetni bukvi, ker mi je želodec glasno predel in da malo podremljem, saj je bilo soparno. Potem sem po svoji navađi izvlekel piščalko in se jel vaditi in zabavati s piskanjem. Medtem slišim, da se v presledkih oglašja jereb. To me je čisto zdramilo, da sem se ob deblu zravnal in gledal v smer cirikanja, kamor sem pod starim drevjem daleč videl. Po glasu sem sodil, da se mi jereb bliža. Medtem ko sem že določal, kje bom streljal, šine iz ozadja med drevjem siva senca proti tlom in že zaslišim plahutanje, otepanje s perutmi in prodirno cvrčanje jereba. Preden sem se od presenečenja pobral s tal, sem zagledal kragulja, ki se je nizko pri tleh spustil z brega, noseč v krempljih otepajočega jereba. Žal mi je bilo, da je jereb storil tako mučno nelovsko smrt. Tako je življenje, če te ne pogubi Scila, te uniči Karibda.

Medtem je zacvetela ajda, da je zjutraj in zvečer opojno dišalo na poljih Globodola. Tja sem bil namenjen na mali šmaren, 8. septembra, da bi praznično puščobo prebil med jerebi in si

ogledal to zanimivo kraško polje. Na predvečer smo sedeli z revirnim gozdarjem pred hišo in gledali čez Globodol proti Golobinjeku na takajšnje vinograde. Po tednih slabe vode so se nam pocedile sline po cvičku in gozdar je predlagal, da gremo v zidanico na Golobinjeku k poznanemu kmetu. Dopoldne na mali šmaren sem se iz Globodola vrnil seveda »žnidar« in kmalu po kosilu smo štirje, gozdar, logar, moj sin Mirko in jaz odrinili. Oznojeni in s primerno žejo smo posedli v zidnici k prigrizku in cvičku, z zagotovitvijo, da s tem cvičkom šmarnica nima nič opraviti. Zato pa smo potem imeli mi več opravka z njo. Nedaleč pred domom nas je zajela strahovita nevihta s strelo in gromom, viharjem in neusmiljeno ploho. Stemnilo se je in v razbesneli naravi je naš vodnik med prepleti posek, košenic in grmovja zgrešil pot oziroma smer, saj pravih poti ni bilo. Gazili smo travo do pasu, razgrinjali pred obrazi mokro praprot, se zapletali v robidovje in rinili skozi grmovje, ko smo se podili po bregovih sem in tja, gor in dol, kakor bi nas gonil sam vrag, saj je nad nami besnel pravi pekel, ter se utapljali v znoju pod slapom divje plohe. Končno sta nevihta in šmarnica toliko popustili, da se je gozdar znašel in svojo premočeno in upehano vojsko pripeljal domov. Drugi dan, radoveden, kje smo blodili, je ugotovil, da smo na križpotju najmanj trikrat udarili po napačni stezi. Vodilo nas je pač. Sin, tedaj discipliniran skavt, je menil, da šmarnica ...

8.

Drugo jutro sem pred hišo sušil obleko. Proti poldnevu, kakor navadno, se je pod hišo oglašil jereb. Komaj sto korakov niže je bil gosto zarasel kraški kotel, kjer je bil jereb doma in se je ob določenih dnevih včasih oglašal, včasih prav iz zadnjih grmov za lučaj pod hišo. Sicer je bil prebrisan in previden, da se mi iz neprodne gošče nikoli ni pokazal, kolikokrat sem ga vabil in dražil z vsemi glasovi, ki sem jih znal na piščalko in šušljo. Odgovarjal mi je redno, tudi po desetkrat in mi v varni džungli prišel na nekaj korakov, ne da bi izstopil le z eno nogo. Ob tem kotlu je vodila cesta iz vasi v Stražo in jereb se ni bal ljudi, najmanj vozov. Po kosilu sem kar v hišnih čevljih stopil na cesto in se pridružil prvemu vozu navzdol. Na primernem mestu sem vozniku voščil srečno pot in se stisnil ob bukev. Počakal sem, da je voz odropotal in jereb odpel vozu pozdrave, in jel sem narahlo žvrgljati in hlipati na šušljo. Na kratko je prhnil v gošči, kot znak, da pride. Čez čas se je previdno pokazala radovedna glavica s čopko in črnim grlom iz nizkega robidja. Okleval sem. Ko pa sem se spomnil, kolikokrat me je imel za norca — vedno me je dražil z nasprotni strani kotla — mu je omahnila glavica.

Kakih 300 metrov od hiše ob njivici je bil drug tak mojster in pet minut hoda naprej tretji prevejanec. Ta je vedno prihrumel iz večje zarasle doline na ravnico z gostim mladim smrečjem. Od tam se ni ganil, da je vedno meni prvemu pošlo potrpljenje. Tisti ob njivici je pod mrak tičal navadno v pasu leščevja ob poti. Kakorkoli sem se prikradel v bližino in zapiskal, je odletel v gozd, se tam oglasil in »primrznil«. Nobenega od obeh nisem uplenil in marsikaterega drugega ne. Tako je potekel september in moje strokovno delo, pa tudi lov na Brezovi rebri...

(Pride konec)

Briniranje večcevnih pušk po »20 minutni metodi«

Prosta prevedba strok. članka P. O. Ackley-a iz angleščine

Janko Ravnik, puškarski tehnik

Mehko spojene cevne povezave reagirajo na večino navadnih solnih brinur, ki so v trgovski prodaji in jih uporabljamo pri potapljavnem postopku. Čeprav je rjasto briniranje vobče priznано kot najboljše, je vendar v več primerih preveč drago. V USA splošno uporabljiva metoda, s katero dosežemo rjasti brinuri ustrezajoče uspehe, je »20 minutna metoda« z Baker-jevo temeljno raztopino. Ta raztopina sestoji iz $\frac{1}{4}$ unce* natrijevega nitrata, $\frac{1}{4}$ unce kalijevega nitrata, $\frac{1}{2}$ unce živosrebrnega

klorida (Sublimata), $\frac{1}{2}$ unce kalijevega klorata, $\frac{1}{2}$ unce poslajene solitrove esence in 10 unc destilirane vode.

Količina dodatkov je brez škodljivih posledic lahko spremenljiva. Čeprav številni puškarji odločno potrjujejo ugoden učinek dodatka poslajene solitrove esence, je vendar dvomljivo, da navedena esenca ne bi vplivala na uspešen izid, ker zelo hitro shlapi in se domnevno prej izloči, preden se brinirna raztopina uporabi.

Najprej zmešamo praške v suhem stanju, potem dodamo toplo destilirano vodo in premešamo. Poslajeno solitrovo esenco primešamo potem, ko je raztopina shlajena. Tako je Bakerjeva raztopina za uporabo pripravljena. Ker jo je treba zavarovati pred svetlobo, jo moramo shranjevati v steklenici iz rjavega stekla. Pred ponovno uporabo moramo vsebino v steklenici temeljito pretresti.

Ker se nerjaveče jeklo, npr. »Böhlerjevo antinit jeklo« vsaki brinuri trdovratno upira, ga je treba večkrat, tudi do 50-krat mazati, da dosežemo zaželeno črmino brinure.

Ako Baker-jevi raztopini dodamo še $\frac{1}{2}$ unce natrijevega nitrata, $\frac{1}{4}$ unce solne kisline in $\frac{1}{2}$ unce železovega klorida, si delo pri jeklu, ki je odporno proti rji, bistveno olajšamo.

Drugi recept za »20 minutno metodo« je naslednji: 750 g živosrebrnega klorida, 1000 g kalijevega klorata, 1200 g kalijevega nitrata (solitra), 300 g železovega klorida, 150 g bakrovega klorida, 300 g natrijevega nitrata, 1700 ccm destilirane vode in 175 ccm poslajene solitrove esence.

Vsi navedeni dodatki prav nič ne škodijo spajkalni tvarini večcevnih pušk.

Potrebni sta dve primerno veliki železni posodi, in sicer ena za čiščenje, druga za kuhanje delov, ki jih briniramo.

Ker so navedene raztopine za notranjost cevi škodljive, jih moramo z lesenimi čepi dobro zatesniti. Ti čepi služijo obenem tudi za prijemanje. Druge dele moramo s primerno žico povezati tako, da vsak del od vseh strani neovirano mažemo s čopičem.

Planinski zajec

Foto C. Pogačar



Potem ko so deli, namenjeni za briniranje, po običajnem načinu kovinsko svetlo zglajeni, jih moramo razjedkati.

Primerno raztopino za jedkanje je treba sestaviti iz 1 dela solitrne kisline in 4 delov destilirane vode. Ustrezno trdoti jekla vzamemo nekoliko manj vode, v izrednih primerih pa je umestna naslednja jedkovina: 2 dela solitrne kisline, 1 del očetne kisline in 4 dele destilirane vode. Pri uporabi raztopine za jedkanje, ki jo s čopičem nanašamo na dele, moramo biti zelo previdni, da se delov nikdar ne dotaknemo z golimi, nezavarovanimi rokami — s prsti. Po izvršenem čiščenju v čistilni posodi smemo dele prijemati samo še s popolnoma čisto krpo, z rokavicami ali pa posredno.

Dele pustimo v vreli vodi tako dolgo, da se zelo dobro segrejejo.

Pravilno briniranje je, da pomagamo vroče dele z raztopino.

To naneseemo v dolgih potezah tako, da se deli medsebojno prekrivajo. Ako so bili deli zadostno vroči, se raztopina takoj posuši. Neposredno po mazanju dele ponovno prekuhamo in celotni postopek tako dolgo ponavljamo, da se naredi rjasta plast. To odstranimo najboljše z vrtečo se jekleno žičnato krtačo. Zelo važno je, da je tudi ta krtača absolutno čista, nemastna, kar dosežemo z odjedkanjem. Ako smo pravilno ravnali in odstranili rjo, zadostuje 6 do 8 mazanj, s čimer dosežemo zelo črne dele. Ako bi se proti pričakovanju črnina ne prijel, moramo dele pomazati s francosko vrtavko, nato predrgniti z vlažno tkanino in okrtati še z mehko žičnato ščetko. Raztopina se potem gotovo vpije.

Če je črnina zadovoljiva, dele ponovno razgrejemo in jih premažemo z vročim lanenim oljem.

Puško smemo sestaviti šele, ko se je popolnoma ohladila in jo moramo po nekaj dneh zaradi naknadnih rjastih okvar temeljito pregledati.

Neuspešno je briniranje le tedaj, če kako mesto na puški ni bilo dovolj skrbno razmaščeno in je med kuhanjem olje izhlapevalo. Tedaj nastane na teh mestih srebrasta usedlina, ki jo moramo odstraniti z brinuro. V takem primeru je potrebno obnoviti celotni postopek briniranja. Deli s tankimi stenami obdrže vročino le kratek čas. Temu odpomoremo s tem, da navedene dele zamašimo in povežemo z ustrezno prilagajočimi se deli iz jekla. Ti pripomorejo, da tudi deli s tankimi stenami vzdrže potrebno vročino.

Pri prvi izvedbi briniranja po »20 minutni metodi« bo najbrž potreben tri- do štirikratni delovni čas.

* 1 unca je 28,34 g — zaokroženo 30 g.



Foto M. M.

Jeleni

Vojko Podgornik

(Konec)

Po dokaj nelagodni uri, ko sva z Brankom pretresla vse dogodke in je Branko menil, da bo jelen ležal nekje v kotlu v grmovju, sva krenila po dobro vidni sledi za jelenom. Tik pred jarkom, ki je cepil kotel na tri polovice in po katerem je tek el curek vode, je v grmovju zašumelo in jasno sva slišala žival, ki se je oddaljevala od naju. »Jelen je, pripravite se, na čistini ga možete pucati,« mi pravi Branko. Z naproženo puško ob licu sem čakal, da se jelen pojavi na majhni čistini na dnu kotla. Toda takoj sem videl, da je to drug jelen; bil je mlad osmerak. Se preden sem snel puško z ramena, je ponovno zašumelo nižje v grmovju in z Brankom sva hitro stopila po jarku navzdol, medtem pa sem že precej zmeden pozabil, da imam naproženo in nezavarovano puško in ko se je Branko med hojo obrnil, da mi nekaj pove, sem puško nerodno prijel, da se je sprožila in krogla je udarila meter pred Brankom v tla, da je v hipu imel polne oči in usta zemlje, ki jo je krogla brizgnila kvišku.

Vsa zelena sva nekaj časa potrebovala, da sva prišla k sebi. Medtem, ko sva se od prestanega strahu oddihovala, je veter prinesel odmev treh zaporednih strelav. »To je Milko ubio jelena,« je prepričano dejal Branko.

To je bilo res in res je bilo tudi, da mojega jelena nismo našli, pa čeprav smo preiskali ves kotel in sta pomagala iskati tudi Milko in njegov vodič, ki sta medtem prišla. Medtem, ko smo rili po grmovju, se je jelen, ki je imel košute, umaknil za košutami na greben in nam od tam, dobro viden, pošiljal iz polnega grla izzivalne klice. »Eto, kako se nudi. Da znam, da nečemo nači prvog jelena, mogli ste ga ubiti ko ništa,« je Branko komentiral izzivanje tega močnega pravilnega dvanajsteraka. Toda vse iskanje je bilo zaman. Jelena nismo našli. Iskali nismo le po jarku navzdol, ki je vodil naravnost na nakladališče, kjer so delavci nakladali debela. Branko je menil, da ni nobene verjetnosti, da bi jelen šel v to smer in sem ga torej po vsej verjetnosti obakrat zgrehnil. Žal tedaj še niso imeli na gozdni upravi krvoslednika.

Po iskanju smo južinali na ogromnem panju nad iztekom jarka v nakladališče in kot v zasmeh je bil zrak poln značilnega jelenjega duha.

Po južini smo šli iskat prašiča, ki sem ga prejšnji dan ranil. Toda tudi tega nismo našli. Našli smo kri in blato, kar je kazalo na strel v mehko in sle-dove, ki so vodili v grmovje, prepleteno z robido in skozi katero kljub sekanju nismo mogli prodreti do prašiča, ki je sigurno ležal nekje v dokaj velikem kompleksu.

Branko me je tolažil, kakor je vedel in znal in mi napovedoval, da bom še ta dan streljal jelena. Kako zmotne so bile njegove, dobro mišljene napovedi!

Milko je z logarjem odšel v logarnico, da poskrbita za prevoz in ureditev trofeje dobrega Milkovega dvanajsteraka, z Brankom pa sva nadaljevala lov. Jeleni so se nehali oglašati in imel sem občutek, da hodiva po praznem lovišču.

Opoldan sva sprožila v grmovju trop košut, vendar jelena ni bilo med njimi. Branko je bil prepričan, da mora tudi jelen biti v bližini. In ni se motil. Po

približno sto korakov nama je udaril v nos tako močan dah, da je mogel izvirati le od jelena v bližini. Da ne bo kaj narobe, sem se sezul in z dobrim vetrom zalezoval okrog grmovja. Ko sem pogledal za robom grmovja na travnato jaso, mi je skočilo srce v grlo. Na jasi se je pasel ne več kot 15 korakov oddaljen jelen, kakršnega v vseh nadaljnjih letih na tem področju nisem več videl. Žal pa je bil obrnjen od mene in nisem videl drugega kot okence in rogovje. Nekaj trenutkov sem tako stal s puško ob licu in čakal, da se jelen obrne ter mi omogoči strel. Toda žal se je obrnil le veter in jelen je odskočil, ne da bi mi bilo mogoče streljati. Dež naju je pregnal v logarnico, kjer sem si svojo slabo voljo preganjal z dobro slivovko in še boljše domačo tlačenko, po kateri sem bil tako žejen, da sem vso noč sanjal, da iščem zastreljenega jelena v Sahari.

Naslednje jutro me je vodil logar, ki je dan prej vodil Milka in ta se je tudi pridružil, ker ni imel sicer kaj početi. Že itak precej nasajenega me je silovito motila brezbriznost vodiča, ki je hodil glasno in s svojimi hlačami iz struksa žvrkljal, da ga je bilo slišati uro daleč. Po dobri uri smo se približali jelenu, ki je vztrajno rukal na prostem pred grmovjem. Logar, ki skozi svoje prastaro medenasto gledališko kukalo ni mogel ugotoviti, ali je jelen za odstrel ali ne, si je izposodil moj daljnogled. In zopet je minila večnost, preden sem mu razložil, kako se daljnogledu streže in preden ga je naravnal na svoje oko. Medtem sem čakal s pripravljeno puško in ko je končno logar ugotovil, da je jelen za odstrel in mi dal uradni blagoslov, se je jelen obrnil in izginil v grmovju. Pred tem je pa celo večnost vzdržal logarjevo ogledovanje in njegovo manipuliranje z daljnogledi.

Preklinjal sem, da me je bil Belcebub vesel. Kmalu zatem so jeleni utihnil in tudi mi smo legli v senco in predremali čas do četrte ure popoldan, ko so se jeleni pričeli zopet živahno oglašati. Posebno jeznorito sta se izzivala dva v področju, imenovanem Jezero.

Po krajšem zalazu po zelo dobro shojeni stezici, ki jo je uporabljala jelenjad, smo v nasprotnem pobočju med grmovjem, ki ga je tu in tam delila travnata jasa, ugledali nepravilnega štirinajsteraka z dvema košutama in njegovega rivala, kot saj je črnega deseteraka s slabo krono.

Po tričrt-urnem, nadvse previdnem zalazu sem zalezal deseteraka na 30 korakov in ko mi je ta med grmovjem pokazal prosta pleča, sem pritisnil. Toda slišal se je samo glas naprožilca, kajti pozabil sem odpreti varovalko in jelen je kar po celem zdrvel v grapo ter potegnil za seboj tudi štirinajsteraka s košutami.

Milko in logar sta me našla sedečega na mestu nesreče in logar je spregovoril preroške besede: »Progoni vas baksus (smola) i nećete dobiti jelena!« Meni ni šlo v glavo, da bi ob vseh jelenih, ki so rukali okrog nas, šel brez jelena domov in zagrizeno sem vztrajal, da nadaljujemo z lovom. V tem me je podpiral tudi Milko, ki je potrpežljivo prenašal mojo lovsko smolo, čeprav se mu je mudilo domov.

Že v prvem mraku, ko smo zalezovali jelena, ki je z globokim basom rukal v prastarem sestoju ogromnih hrastov, se je utrnil izpod grebena jelen in šel naravnost proti nam. Bil je mlajši jelen s čudovito somernim rogovjem. Ustavil se je nekaj metrov pred nami, ko smo stali za redkim grmom in nepremično strmeli v grm. Menda nas je v mraku zamenjal za katero od košut, ki jih je pod nami ru-



Po iskanju smo južinali...

kajoči jelen moral imeti okrog sebe kar več, sodeč po šumu, ki ga je povzročala premikajoča se divjad. Zanimivo pa je bilo, da jelen ves čas, ko je tako nepremično stal, ni niti črhnul. Menda se mu ob prisotnosti močnejšega jelena, po glasu sodeč, ni zdelo varno oglašati se.

Se dolgo nas je spremljalo bokanje košute, ki se nikakor ni mogla pomiriti, ko smo se spotikali po trdi temi protilogarnici. Bili smo brez žepne svetilke, za katero smo se zanašali drug na drugega, imel pa je ni nobeden.

Ponoči se je popolnoma zjasnilo in Branko, ki sem ga prosil, da bi me zopet spremljal, me je še v globokem mraku spravil v bližino jelena, ki je rukal na majhni jasi tik nad vasjo in katerega je Branko poznal. Jelen je imel dve napaki: nepravilno obliko rogovja in lastnost, da je s košutami vred vsako noč obiskoval vrtove in polja okrog vasi.

Ko se je zdanilo do strelne svetlobe, sem ugledal v visoki travi jelena in več košut, ki so se pasle. Jelen mi je kazal pleča, vendar ga je delno pokrivala košuta. Ko se je košuta čez nekaj minut umaknila od jelena, sem skrbno pomeril, potem ko sem podložil na vejo skritvenega hrastiča zložen klobuk — in z imenitnim naslonom streljal. Žal pa je spet imel zlodej svoje prste vmes, kajti jelen se je ob strelu obrnil in krogla je naredila pol metra od jelena megleno sled v rosnih travah. Hip po strelu je ves trop zginil v jutranji megli.

To jutro so jeleni prenehali rukati s prvim svitom in vse nadaljnje zalezovanje je bilo brez uspeha. Po južini smo počivali, ko nas je presenetil glas jelena, ki je rukal na oddaljenem grebenu. Temu so se pridružili glasovi še petih jelenov, ki so se oglašali očitno na zelo majhnem prostoru, kajti težavno je bilo ločiti glasove enega od drugega. V nekaj minutah smo bili že na poti proti grebenu, na katerem so jeleni rukali. Ko smo se spustili v grapo, ki smo jo morali prekoračiti, je Branko menil, da naj sam zalezujem po grebenu, on in Milko pa bosta šla počasi naokrog po drvarski poti, ki vodi tudi na greben. Dovolil mi je tudi strel na kakršnega koli jelena, le da ni mlad.

Nadvse pazljivo sem v samih nogavicah zalezoval po grebenu in po nekaj sto metrih sem se znašel sredi jelenov, ki so brez prestanka rukali. Še nekaj previdnih korakov skozi grmovje in na golem grebenu ugledam jelena, ki se je kot silhueta odražal od neba. Bil je pravilen deseterak z dokaj šibkimi vejami in mi je kazal pleča po vsej širini. Legel sem in kot na strelišču pomeril v komaj sto korakov oddaljenega jelena. Še preden sem sprožil,



Pisec z višjim logarjem Brankom

je jelen odskočil, vendar nisem mogel zadržati strela in krogla je zletela v prazno. Komaj dvajset korakov od mesta, kjer je stal jelen pa sta se pokazali Milkova in Brankova glava, ki sta prezgodaj prišla po stezi in mi jelena pregnala.

To je bilo tudi za mojo trmoglavo vztrajnost preveč. Izpraznil sem puško in se odpovedal nadaljnjemu lovu, čeprav so jeleni kljub strelu nemoteno rukali naprej.

Molče smo odhajali iz lovišča in za nami je po grapi odmeval jelenji ruk.

Domov sem se vrnil brez trofeje in o mojih zgodah in nezgodah na tem lovu so pripovedovali še nekaj let. Prijelo se me je ime »baksuzni Slovenac«. To je bilo pred 10 leti in odslej sem sleherni leto lovil v tem lovišču in uplenil lepo število košut in jelenov brez zgrešenega strela, tako da je moj vzdevek med tamkajšnjimi lovci prišel v pozabo. Nisem ga pa pozabil sam. Nanj me spominja trofeja nepravilnega dvanajsteraka, katerega sem streljal drugo jutro na svojem prvem lovu na jelena in ki ga nismo kljub vsemu iskanju našli. Našel ga je nekaj dni zatem, že smrdečega, gozdni delavec, ko je šel sekati rake v grmovje, tik nad nakladališčem v robidovem grmovju, pod štorom, na katerem smo po končanem iskanju malicali. Nedvomno je bil jelenov dah, ki mi je dražil nosnici med malico, dah mojega prvega jelena, ki je ležal mrtev nekaj metrov od nas.

Trofejo mi je izročil naslednje leto Branko, ko jo je odvezal delavcu, ki je jelena našel. Tako me je Diana ogoljufala za največjo lovsko radost, radost ob prvem uplenjenem jelenu.

Planinski orel s Pece

Mirko Lampreht

Zadnja leta zmeraj pogosteje pripovedujejo lovci, ki love po obronkih Pece, da vidijo planinske orle. Včasih po enega, največkrat po dva skupaj, le Lojze iz Podpece je pripovedoval, da je enkrat videl celo tri skupaj. Vidijo jih poleti pri lovu na srnjaka, jeseni in pozimi pri zalazu gamsov pa tudi spomladi v zgodnjih jutranjih urah, ko čakajo skriti v zaklonu na ruševca. Ko se že vse prebudi, ko že vse pozdravlja novo rojeni dan, pravijo lovci, večkrat utihne vse, kot bi odrezal. Tedaj se na nebu pojavi temna senca, ki veličastno plava v zračnih višavah, oprezujoč za jutranjim plenom. Pravijo, da je za tisti dan konec lova na ruševca. Mnogi dolžijo orla za zmeraj manjši stalež ruševcev. Ne verjamem pa, da bi orel bistveno vplival tudi na stalež gamsov, kakor to nekateri trdijo.

Da bi orli na Peci tudi gnezdili, še nisem slišal, vsaj ne na naši strani. Možno pa je, da gnezdijo kje na severnejših obronkih, na avstrijskem delu Pece, kjer je orel popolnoma zaščiten. Najverjetneje prihajajo orli k nam iz oddaljenejših avstrijskih gora ali pa morda iz Kamniških planin.

Sam sem imel že večkrat priložnost videti orla, ko sem lazil na Peci za gamsi. Prvič sem ga videl nekega jesenskega dne leta 1957, ko sva z lovcom Silvestrom sedela na klopi pred Tomaževo kočjo in oprezala za gamsi v Najbrževih pečinah. Naenkrat zagledava, ko se iz avstrijske strani pripelje velika ptica in ne da bi enkrat zamahnila s perutmi, jadra pod skalami v smeri planinskega doma in naprej proti zahodu. Spočetka si sploh nisva bila na jasnem, kaj naj bi bilo, šele čez čas sva ugotovila, da ni moglo biti kaj drugega kot planinski orel. Leto dni kasneje sem spet lazil za gamsi v tistem predelu, ko mi je nenadno prijadral okrog skale na nekaj metrov. Seveda me je iznenadil in na strel sem se spomnil šele potem, ko je bilo že prepozno. Pa še nekaj se mi je takrat zgodilo, kar mislim, da niti ni tako velik greh in da se večkrat komu pripeti, kadar gre za divjad, ki je v nekem lovišču bolj redka. Takoj sem namreč potegnil iz žepa lovsko karto in pogledal lovno dobo za orla. Leto dni kasneje zopet sedim nekako na sredini med državno mejo in Najbrževimi pečinami na nekem parobku, obraščenim z nizkim borovjem, dobro zakrit in oprezam za gamsi. Kar zagledam na avstrijski strani orla, ki je krožil nizko nad drevjem, se znova oddaljeval od Pece in v loku spet vračal. Večkrat se je pripeljal čisto do meje pa se spet vrnil, kot da bi vedel, da je ne sme preleteti. Tako sem ga opazoval že dobre pol ure, ko se spomnim na tovariša Šepula, ki mi je nekoč na Peci pripovedoval o raznih dogodivščinah v zvezi s srnjim klicem in jokom njenega mladiča. Ker sem imel vse klice in vabila pri sebi, potegnem iz žepa srnin klic in poskusim čimbolj otožno ponarediti jok mladiča. Tisti hip je orel zajadral nekoliko višje in čez skale ter mi naenkrat izginil za obzorjem. Nikakor si nisem mogel razložiti, ali sem ga s klicem preplašil ali pa me je morda celo opazil. Med premišljevanjem, obrnjen proti dolini, s puško preko kolen, naenkrat zaslišim v zraku za mojim hrbtom

oster piš skozi zrak in v tistem trenutku tudi že vidim nad svojo glavo temno senco, ki se potegne proti dolini. Avtomatično sem dvignil puško, kar je seveda orel takoj opazil in v hipu reagiral tako, da se je skoraj pravokotno dvignil navpično v zrak. Hitro pomerim pred kljun in že je odjeknilo med skalovjem. Po strelu je orlu takoj zmanjkalo moči, odletelo mu je nekaj perja, obrnil se je na glavo in v spirali začel padati proti tlom. Že sem odprl usta, da bi zavriskal od veselja in presenečenja, ko mi je glas zastal v grlu. Kajti, ko bi moral orel pasti na zemljo, se je v zraku nekako ujel in začel jadrati proti dolini, nagnjen na levo stran. Spuščal se je naravnost in napenjal sem oči, da bi ga ne spustil iz vida, dokler mi ga ni popolnoma vzela sivina doline. Vse to se je odigralo s tako naglico, da sem se zavedel šele čez čas, ko sem od razburjenja drgetal po vsem telesu. Minilo je precej časa, preden sem se umiril. Seveda sem ves dan iskal v smeri leta, a našel nisem ničesar. Zvečer sem se vrnil spet v planinski dom, da sem drugi dan nadaljeval z iskanjem. Šel sem še enkrat na nastrel in ponovno natančno pregledal smer za nadaljnje iskanje. Vračajoč se po grebenu navzdol, naenkrat zagledam orla, ki se od državne meje pelje naravnost proti meni. Ko je prijadral do mojega grebena, je nekako 70–80 metrov nad mano sedel na vrh odlomljenega macesna. Stal sem čisto na prostem in strel s kroglo brez opore bi bil vsekakor tvegan. Zraven sem bil pa še prepričan, da je to drugi orel. Zavedal sem se, da moram vse ukreniti, da najprej najdem ranjenega. Preiskal sem nato vse robove in drče do vznožja Pece, a o orlu ni bilo ne duha ne sluha.

Vse to sem doma seveda pripovedoval lovcem. Nekateri so mi verjeli, nekateri so se pa zgolj muzali in nasmihali, češ da je zraven malo latinščine, zlasti pri zadetku. Po preteku dveh, treh dni pa sta gozdna delavca na poti v službo našla orla še živega blizu steze, komaj kilometer nad mojim domom. Vzela sta ga s seboj, ga čez dan stlačila pod neki sod in zvečer vzela domov, kjer sta ga spustila na podstrešje. Seveda se je to kmalu zvedelo in tako sem prišel do svojega orla, še živega. Imel je ranjeno oziroma zlomljeno levo perut in je bil zato nezmožen za let. Imel sem ga nekaj časa v kletki na vrtu. Nastalo pa je seveda vprašanje, kaj z njim. Za živalski vrt ne bi bil, ker je bil pohabljen, da bi mu vrnil prostost pa bi bilo še bolj nesmiselno, ker bi klavrno propadel. Zato sem se dogovoril s preparatorjem, da ga je z iglo rešil nadaljnega životarjenja in mi ga prepariral, kakor ga kaže slika.

Naj omenim še majhno nezgodo, ki nam jo je pripravil orel zvečer, preden sem ga odpeljal k preparatorju. Na poti domov sta se mimogrede oglasila pri meni naš starešina in še en lovec. Bila sta že malo dobre volje in še sam sem jima nalil šilce. Preden smo se razšli, rečem, da moram še orla

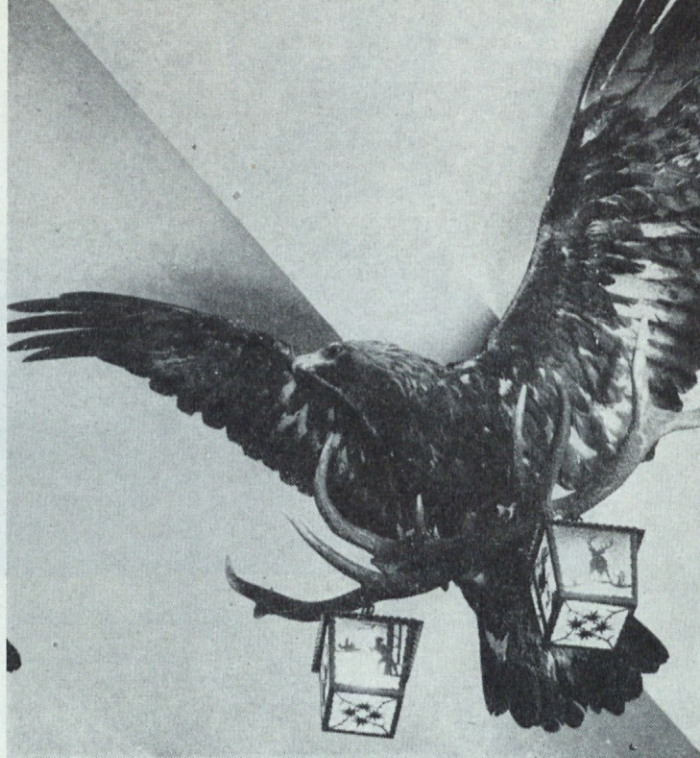
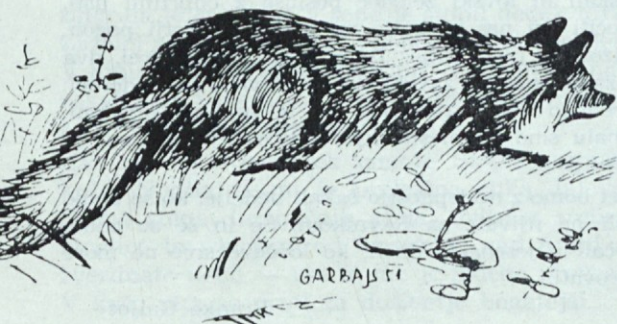


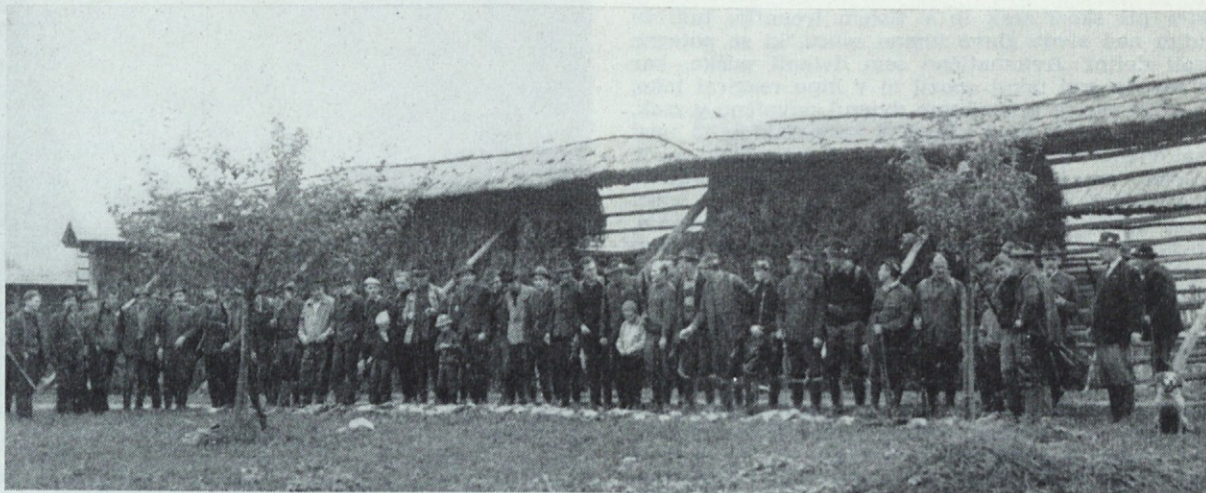
Foto R. Vončina

spraviti v gajbo, da ga drugo jutro odpeljem. Seveda mi je hotel starešina, uslužen kot vedno je, malo pomagati. Sam zlezem v kletko, primem orla od zadaj za peruti in ga pomolim skozi odprtino, da bi nato še sam izlezel. Orel je imel noge čisto pritegnjene k trupu, da jih sploh ni bilo videti. Tedaj pristopi starešina bliže in preden sem ga mogel opozoriti, je orel bliskovito sprožil nogo, da je bila videti meter dolga in zapilil svoje ostre kremplje starešini v obraz. En kremplj mu je zapilil v nos, čisto pod oko, enega za uho, enega pa spodaj pod čeljust. Seveda smo nato hitro ukrepali in ga še od zunaj umili s kačjo slino, zjutraj pa ga odpravili k zdravniku, da je dobil injekcijo proti zastrupitvi. K sreči se je vse dobro končalo.

Nekaj dni potem, ko so drvarji našli mojega orla, je neki logar v bližini Slovenj Gradca ustrelil še drugega, ki je sedaj nagačen v veži gozdnega gospodarstva. Verjetno je ta orel vedel za svojega ranjenega tovariša — tako smo vsaj domnevali — ga iskal po vsej okolici in tako zašel v Slovenj Gradec, kjer je še sam končal. Saj je s Pece do Slovenj Gradca komaj 20 km zračne črte.

Tudi po teh dogodkih skoraj vsako leto videvam orle in četudi se mi še kdaj ponudi priložnost za strel, ne bom ukrivil prsta. Prepričan sem namreč, da jih še ni toliko, da bi delali preobčutno škodo. Vem pa tudi, da je še dosti lovcev, ki si močno žele redke trofeje. Kolikor je meni znano, je tudi orel neke vrste sanitejec za visokogorje pa čeprav izjemno vzame mrhovino in se hrani večinoma z živo divjadjo. Podležje mu večinoma le neoprezna in počasna, skratka, obolela in slaba divjad.

Lansko leto, kakor da je orel vedel, kaj sem sklenil, mi je sedel na sto metrov na vrh neke skale. Celo uro sem ga opazoval in užival ob pogledu na močnega kralja višav. Lahko bi ga s kroglo odpihnil, pa sem raje odšel, vesel in bogatejši za lep doživljaj, s prijetnim občutkom in prepričanjem, da lov ni zgolj v ubijanju ter da je le živ orel pravi okras naših planin.



Po lovu 10. okt. 1965 v lovišču LD Jošt: 36 zajcev, 12 fazanov, 22 jerebic

Foto T. Križnar

Ko se barvajo gozdovi

»Zbor ob 8. uri pri Vampku v Bitnjah«, je pisalo na razporedu brakad in pogonov Lovske družine Jošt. Ta zbor se je kot navadno zavlekel do pol devetih.

Saj veste, eden je prišel še tešč in si hitro maši klobaso v usta, drugi ga zvrne kozarček za dober pogled, tretji in četrti se že dolgo nista videla, pa morata v pogovoru nadoknaditi zamujeno. Mladi, neučakani lovci priganjajo, saj imajo pravico — so pač mladi. Končno se le vsi zberemo na dvorišču, kjer nas lovovodja Ivan pozdravi, zaželi vsem dober pogled, lovci pa izžrebamo stojišča.

Potem kreneta dve koloni mož v lovišče, na desno lovci na stojišča, na levo brakirji s psi. Tišino jesenskega jutra vzdrami rog — otožno, presunljivo se oglasi, kot bi hotel naznaniti divjadi, da se začenja smrtni ples. Sprčeni psi se dobrikajo drug drugemu, radostno zavriskajo in se kmalu porazgube med gosto praprotjo. Kmalu spode dolgouhca, ki jo jadrno udari mimo presenečenih gonjačev nazaj. Dolgonogi posavec mu sledi. Strel in ... dolgost življenja njegovega je kratka. Črta gonjačev počasi, a sigurno zapira krog smrti. Jata, gnezdo fazanov nima izhoda. Za njo glasna in ropotajoča vrsta gonjačev, pred njimi varljiva tišina. Dvigajo se drug za drugim. Ozračje hipoma vzvalovi, streli parajo jutranjo meglico. Na desni se z ropotom dvigne lep fazan. V splošni zmedbi poskuša pobegniti. Toda že ga dohite šibre. Fazan povesi glavo, stegne noge in prekopicajoč se pade na tla. Toda hipoma se pobere in steče v goščavo. Toda delal je račun brez Ronija. Kmalu ga koker španjel, veselo repkajoč, prinese gospodarju. Prvi pogon je pri kraju. Veliko grmenja, malo dežja — le 4 fazani in 2 zajca.

Tone ves poklapan pripoveduje lovцем, da je zgrešil dva fazana in kljunača in da bi najraje razbil svoj pihalnik. Drugi razlaga, kako je zgrešil zajca in zadel tanko bukev, da se je prelomila. Pogovorov ni konca, dokler jih lovovodja ne napoti na stojišča. Zopet se oglasi lovski rog. Lovec na stojišču v pričakovanju obstoji. Pogled mu zdrsi v krošnje bukev. Čudovit jesenski gozd — mavrica barv. Vzdrami ga zvonjenje goničev v jarku pod njim. Puška je napeta, roka mirna, čaka. Zajec se v diru približuje. Lovec počasi dvigne puško. Zajec teče, teče za življenje. Mušica na puški ga spremlja ... Iz bukove krošnje pada list. Počasi, v velikih lokih se vrtinči in mehko pristane ob mrtvem zajcu. Lovec spoštljivo stopi k plenu in ga zadovoljen odnese na stojišče. Na bližnjem sedlu se trikrat oglasi rog. Tudi drugi pogon je pri kraju.

Drug za drugim prihajajo lovci na zbiralističe. Nekaterim vise zajčki od nahrbtnikov, dvema še jereb. Posedemo pod smreke in odpremo nahrbtnike. Vsi smo lačni, zato pogovor zastane. Kmečki lovci odmaše zelenke, da krožijo od ust do ust. Bidovc razlaga, da je zopet »streljal« s prazno puško, Joža, da je zgrešil zajca zato, ker je ta prepočasi tek. Ivan pripoveduje, kako mu je nekoč, ko je čakal kljunače, prišel merjasec za hrbet — kdor mu verjame. Z zelenko krožijo lovske zgodbe, osoljene z lovsko latinščino.

Ne mudi se nam. Lep sončen dan je, le zakaj bi hiteli domov. Pogovor teče dalje o divjadi, o psih, puškah in lovski zelenec posluša z odprtimi usti. Spočiti psi nas spravijo na noge, na tretji pogoň. Prizori se ponavljajo. Tu in tam še počasi strel, dva in zajec zbegano zaveka, ko ga stisnejo pasji derači. Streli so vedno redkejši, psi in brakirji utrujeni. Kmalu smo na mestu, kjer smo začeli; klobasa je zašpiljena.

Spet bomo z nestrpnostjo čakali nedelje, ko se bomo sešli na njivah, za Ravnikom. Še in še se bomo srečali v jesenskih dneh, ko lovčevno srce ne more mirovati.

Branko Galjot

Ožarjeni gams

Bližal se je konec leta. V planinah je padlo že dober meter snega, zato so bile gore odrezane od doline. Le s smučmi izgažena pota so bila prehodna. Divjad se je z vrhov premaknila niže v dolino, kajti visok sneg in glad sta jo prisilila, da se je otresla plahosti in se zaupno zatekla v bližino človeških naselij.

Tisto leto sem se namenil silvestrovati v Planici. Tokrat brez puške, zgolj kot občudovalec lepote in veličine zimske pokrajine. Ko se je vlak ustavil v Kranjski gori, so nas pozdravili ubrani akordi tamkajšnjih zvonov, ki slove po svojem glasu daleč naokrog. Zvonjenje je odmevalo od Skrlatice in Razorja in polnilo dolino, ki se je zbrano pripravljala na novoletni praznik.

V Ratečah sem izstopil, si pripel smuči, oprtal nahrbtnik, poln prazničnih dobrot, in — smuk v objem Silvestrove noči. Spotoma sem nekajkrat prevozil strma smučišča na Slatni in končal to kratko veselje s krepko »piko«. Mrak se je začel že gostiti in treba je bilo na pot v Tamar pod Jalovec, kjer je gostoljubna planinska koča že čakala na goste.

Mesečina je osvetljevala zasnežene smreke, jelke, macesne in ruševje. Pršič se je lesketal v samih belik bišerih. V praznično tišino se je komaj slišno oglašala pesem drsečih smuči. Zvenela mi je kot prijetna uvertura v novoletno noč in je po svoje prispevala k pravljичni ubranosti tega večera.

V tople zakurjeni jedilnici tamarske koče so se smučarji, planinci in lovci že zbirali okrog okrašene jelke. Pristrčna so srečanja v planinskih in lovskih kočah. Tudi ta večer je bil nadvse prijeten. Med kramljanjem in petjem se je bližala polnoč. Gospodar je upihnil luč. Nekdo je dvajstokrat udaril po velikem železnem loncu. Zbrano smo poslušali in nato še nekaj hipov obsedeli nepremično v tišini. Bili smo polni pričakovanj in želja za svoje in zase. Kaj nam bo prineslo novo leto?

Novoletna jelka je že zažarela v nešteti lučkah, zaigrala je godba in v sobo je stopil dedek Mraz. Zaželel nam je zdravja in uspehov v novom letu. V hipu smo bili spet razigrani. S kozarci vina v rokah smo izmenjevali voščila in dobre želje. In že se je oglasila pesem.

Zaželel sem si trenutek samote. Stopil sem pred kočo. Nudila se mi je prelestna slika Jalovca. Strme stene dinamičnih oblik, ovite v srebrno meglino in ožarjene od mesečine, nad njimi pa zvezdnato nebo — vse to me je močno prevzelo. V kočo sem se vrnil za doživetje bogatejši.



Novoletno jutro je bilo mrzlo in rahlo megleno. Osma ura je že minila, ko sem smučal proti izviru Save Dolinke. Vsa je bila v ledenem oklepu. Zavil sem desno pod Ponce. Naenkrat me je presenetil snežni plaz pršiča, udarilo je v steni in v snežnem prahu se je na skalo postavil gams, star kozel z močnimi roglji. Presenečen sem obstal sredi strmine. S plemenito živaljo sva si gledala iz oči v oči. Nenadoma je gamsa obdala svetloba, ki ji ne vem imena. Škoda, da nisem imel s seboj fotografskega aparata z barvnim filmom, da bi lahko posnel to večbarvno svetlobo. Prizor mi bo ostal v spominu kot nepopovljivo doživetje. Že čez kratek hip se je znova zaprašilo, izginil je odsev snežnih kristalov in mimo mene se je pognal »trop brez zvoncev«. Oddrsel je preko doline, odmev pa se je slišal proti Grlu.

Novoletno jutro mi je pustilo nepozabno doživetje. Ožarjeni gams mi ni in ni hotel iz glave. Pripovedoval sem o njem prijatelju Janku Skaletu. V lovsko knjigo mi ga je narisal-ožarjenega gamsa.

Vem, da se bom še vračal v tišino narave. Vem tudi, da bom v njej odkrival vedno nove čare. In čeprav ne bom več srečal svojega ožarjenega gamsa, me čaka še sto in sto drobnih doživetij, ki bogatijo srce in dušo.

Vladimir Pleničar

Po lovskem svetu

Divji lovci v Gran Paradiso

P. Kunaver

Država, ki ji pripada najdaljši del 1200 km dolgega loka Alp, je Italija. V njej, ali na njeni meji stoje tudi najvišji in najlepši vrhovi Evrope — Mont Blanc (4810 m), Gr. Jorasses (4206 m), Grand Combin (4314 m), Monte Cervino-Matterhorn (4478 m) in silni Monte Rosa (4635 m). Italija pa ima tudi najobsežnejši naravni alpski park Gran Paradiso, v katerem bleste številni ledeni in strmi vrhovi Gran Paradiso (4061 m) in Grivola (3969 m), ki se posebno oblikuje po svoji veličastni lepoti. Gran Paradiso leži južno od Mont Blanca in Monte Cervina, tako da blešče njegova z ledom in snegom pokrita pobočja in vrhovi daleč v notranjost velikih dolin pod omenjenimi vrhovi. Z daljnogledom sem v lepih jesenskih dneh 1965 mnogokrat gledal s pobočij nekaterih teh gora v skrivnostne globine štirih glavnih dolin narodnega parka Gran Paradisa — v Val. Cogne, Val-savaranche, Val Rhemes in Valgrisanche. 450 km² — za primeru dobršen del Julijskih Alp — te divje deželice pa je sedaj nacionalni park, edinstven po svojem bogastvu divjadi.

Do leta 1925 je bil ta malone nedotaknjeni del alpske narave lovišče italijanskih kraljev, njihovih sorodnikov in redkih srečnežev, ki so bili povabljeni na zanimiv lov — na kozoroge. Italijanski kralj je po prvi svetovni vojni odstopil to svoje lovišče državi, ki ga je spremenila v narodni park in zaščitila v njem vse do tedaj obstoječe živali, rastlinstvo in naravo sploh. Sedaj je v praku, ki obsega divje skalne vrhove, obsežne ledenike in trajna snežišča, alpske trate in velike smrekove in macesnove gozdove, nad 4000 gamsov in nad 5000 kozorogov, pa tudi dovolj druge divjadi.

Za čuvanje tako obsežnega parka, v katerega dolinah je še mnogo vasi in mestece Cogne (glej sliko), je nameščenih nad 60 lovcev in čuvajev. Park Gran

Mestece Cogne (1534 m) v dolini Aosta, v ozadju Gran Paradiso (4061 m)



Paradiso pripada upravno samostojni pokrajini Aosta, v kateri žive francosko govoreči domačini in poznejši priseljenci iz drugih pokrajin Italije. Ker sva z ženo hodila mnogo ali večinoma le izven običajnih potov in prišla v stik s pastirji in celo z lovci v dolinah pod Mont Blancom in Mont Cervinom, sva spoznala, kako ponosni so ti ljudje, najviše živeči gorjanci Alp. Večina domačinov je iz italijanske prešla na francosko govorico. Neki lovec pa je postal kar surov, ko sva ga ogovorila italijansko. Začel je kar s pestmi suvati in se je šele ob francosčini omečil — a le malo.

Zato mi je postalo marsikaj jasno, da se ti ponosni gorjanci, živeči sredi najbolj ponosnih gora Evrope, le težko upognejo zakonom, pa tudi predpisom, ki urejajo krasni park Gran Paradiso. Lovci in čuvaji morajo biti stalno na preži in skrajno previdni. Moderno orožje je prišlo tudi v roke divjih lovcev in odkar obstaja park, so kljub vsej čuječnosti morali lovci posredovati v več sto primerih divjega lova. V času, ko sva bila letos na področju Aoste, pa je razburil lovec, še bolj pa ljubitelja parka Gran Paradiso, poseben dogodek. Na koncu ene od navedenih dolin parka, do kamor vodijo še kolikor toliko vozne poti, so čuvaji zagledali avto, ki se jim je zdel sumljiv. Lastnikov ni bilo v bližini. Končno so se le odločili, da si avto pobliže ogledajo. Dvignili so pokrov — in našli v notranjost potisnjenih pet ustreljenih gamsov. Kmalu nato so aretirali lastnike avta — tri domačine in župnika neke gorske vasi, oborožene z modernim orožjem; ena puška je imela celo dušilec poka!

Čuvaji vsem mogočim izgovorom niso verjeli. Natančno so pregledali tisti del parka ter našli tulce nabojev, pa tudi ostanke pojedine — šestega gamsa — mladiča.

Krivce čaka večkratna kazen — za nošenje orožja, divji lov, kršenje pravil parka in ubitega mladiča. Bolne, slabotne živali seveda iz parka odstrele. Odstrel pa je za naše pojme zelo drag in gre pri kozorogih v milijone. Pa še tu so hude omejitve, npr. streljati smeš samo na žival, če jo vidiš od strani, strel se ne sme ponoviti, mora biti zanesljiv ipd.

V Belgiji je s kraljevim odlokom od 15. sept. 1964 lovljenje malih ptičev pevcev za prehrano močno omejeno, za kose, drozge, škorce in vrabce pa število določeno. (Kakšen napredek v kulturni zahodni Evropi!)

Na velikem otoku Borneu je bilo pred 1000 leti več človeških opic kakor ljudi. Sedaj je ljudi 3 milijone, orangutanov pa le še nekaj tisoč.

Na Bavarskem (Zah. Nemčija) so leta 1964 ujeli čez 93 000 pižmovk — in pri tem niso štete tiste, kar so jih ujeli lovski in ribiški upravičenci.

Na Angleškem v mestu Horam imajo zelo naravno ponarejene sokole (sokolje atrape, lutke) iz tankih bakrenih plošč na vzmeteh. Če se v bližini vinogradov pokažejo škorci, spuste z baloni te »sokole« v zrak, ki se ob najmanjšem vetru tako gibljejo kakor pravi sokoli. Ko jih škorci opazijo, takoj zbeže.

Na Sardiniji (Italija) cikovt (navadni drozg) ne gnezdi, pač pa množično prezimuje. Po cenitvi tamkajšnje lovske oblasti so domačini zaradi okusnega mesa v zimi 1961/62 ujeli okoli 5 milijonov teh ptičev.

Po Der Anblick 1965-11 M.Š.



IZ LOVSKEGA OPRTNIKA

Štirje volkovi

Stane Martinčič, član LD Otok, se je popoldne 5. avgusta 1965 odpeljal v Javornik na lov na srnjaka. Nekaj minut čez šesto uro je v Otoških dolinah iz avtomobila zagledal volkuljo s petimi mladiči, ki jih je vodila ob obironku gozda. Stane je hitro ustavil avto in s karabinko pomeril na volkove. S prvim strelom je prevrnil volkuljo, z drugim pa mladiča. Ostali štirje mladiči so se razbežali.

Uplenitelj je prejel od Lovske zveze Slovenije 85 000 din nagrade, ne pa 120 000, kot je tedaj poročalo »Delo«, ki je prineslo tudi sliko uplenitelja s plenom.

Vinko Mlakar iz Loža pri Starem trgu, lovski čuvaj Zavoda za gojitev divjadi »Jelen«, je 2. 9. 1965 ob šestih zjutraj v revirju Javorje uplenil pet do šest let staro volkuljo, ki v tem letu ni imela mladičev.

Znani lovec na volkove Maks Martinčič, uslužben tudi pri zavodu »Jelen« kot čuvaj v revirju Mašun, je 2. 11. 1965 ob pol sedmih zjutraj opazil na Bradlovem laz u dva volka. Na razdaljo okoli 100 m je s kroglo prevrnil odraslega samca, drugi volk je pa pobegnil.

-elf-

Jeleni v Gorjancih

Franc Luzar iz Gaberja, član LD Brusnice, je 9. novembra 1965 šel v Gorjance na divje prašiče. Pa ugleda v strmi rebri, v predelu imenovanem »Na konju« pod Trdinovim vrhom košuto s teletom, za njima pa še jelena s slabim rogovjem. Ker je lovec opazil, da jelen šepa na zadnjo nogo, se je odločil za strel. Jeknila je njegova karabinka in jelen je padel kot od strele zadet. Lovec je bil hitro pri njem in ga zabodel z lovskim nožem. Šele tedaj je jelen

pričel otepati z nogami. Doma so jelena temeljito pregledali in ugotovili, da ima pod kožo in v nogi več šiber, krogla iz Luzarjeve karabinke pa ga je oplazila po tilniku in tik lobanje udarila v rogovje, da je jelen dobil pretres in padel.

Jelen je bil star 5—6 let ter je tehtal okoli 150 kg. Franc Luzar je imel srečo, da se lahko ponaša kot prvi uplenitelj jelena na tem področju Gorjancev.

Jelenjad se je pod Trdinovim vrhom prvič pojavila v letu 1964. V tem lovskem letu pa so opazili že dva jelena in dve košuti s teletoma. Obstoja pa nevarnost, da se ta velika divjad v večjem številu tod ne bo mogla razmnožiti zaradi divjih lovecev, ki vdirajo semkaj iz Zumberka. Lepi so Gorjanci in še lepši bi bili, če bi se v njih obdržala jelenjad, ker ima tu vse pogoje za obstoj v primernem številu.

Jože Rakoše

Plen in pol

Med nagačenimi trofejami v majhni sejni dvorani Lovske zveze Novo mesto je tudi divji maček, ki je prav velik, da kar spominja na nekdanje prebivalce njegove vrste v naših gozdovih, rise. Prav gotovo vzbuja v dvorani poleg nagačene medvedke še največ pozornosti. Pred kratkim se je na lovski zvezi oglasil lovec Leopold Pavlin iz Trebelnega in ko je videl nagačenega mačka, je skromno pripomnil: »Saj tega sem pa jaz.« In že je pripovedoval.

Bilo je na tradicionalni brakadi na Frati. Ko je bila pri kraju in je zapel lovski rog, je Pavlin na vprašanje svojega prijatelja, ki ga je pobaral, na kaj je streljal, odgovoril: »Mačka sem pihnil, tamle leži.« Lovec, ki najbrž ni bil že dolgo v zeleni bratovščini, se je namrdil, češ, kaj takega pa res ni vredno besedi. Pavlin je malo po-

misлил, pa že ga je bilo skoraj sram, da je streljal. Saj, če stvar še tako obračaš, maček je vendarle samo maček in še zdaleč ni divji prašič. Tako je stal s plenom ob strani, ko je k njemu pristopil Slavko Bele, podpredsednik Lovske zveze Novo mesto in mu navdušeno rekel: »Pavlin, čestitam!« Maček je bil res prav lep primerek svoje vrste, tak, da je našel mesto v sejni dvorani lovske zveze.

V. B.



Markirani gams v lovišču LD Osilnica

Dne 31. decembra 1964 je Drago Ožbolt, član LD Osilnica, na Šajbniku nad Osilnico uplenil 13 let staro gamsa — kozla, z 93 točkami. Gams je bil zelo shujšan in na eno oko slep. Ko si je uple-

njeno trofejo natančneje ogledal, je ugotovil, da so na rogljih vžgana posebna znamenja s črko V, ter o tem takoj obvestil LZ Kočevje.

Upljenjeni gams je bil leta 1957 ujet v Kamniški Bistrici in zaradi osvežitve krvi skupno z drugimi izpuščen na Kočevskem, 15 km od kraja uplenitve.

Trofeja sama po sebi res ne predstavlja nič posebnega pač pa je prvi dokaz, da so se naseljeni gamsi v teh loviščih obdržali in tako izpolnili svoje poslanstvo.

V lovišču LD Osilnica se gamsi zadržujejo že od nekdaj. Kolonija šteje okoli 100 živali. Tudi v hribih onstran Kolpe na hrvaški strani so gamsi. Cenijo, da jih je tudi tam okoli 30. Letos sta se pojavila dva gamsa tudi na Kozicah pri Predgradu ob Kolpi. Verjetno sta prišla iz ca. 30 km oddaljenega osilniškega lovišča.

Letni odstrel v lovišču LD Osilnica je 5–7 gamsov. Stalež gamsov v tej koloniji je v porastu. Prav tako se tamkajšnji lovci lahko ponašajo s kvaliteto te divjadi. V tem lovskem letu je bil tod npr. uplenjen po inozemskem lovskem gostu 3-letni gams-kozel s trofejo ca. 110 točk.

M. M.

Na življenje in smrt

V drugi polovici maja 1964 sem šel z ženo in lovskimi tovariši na nedeljski izlet k naši lovski koči. Ob sončnem dnevu in prelepem razgledu smo pred kočo malicali. Medtem sta iz bližnje vasi Vologe prišla dva fanta in jela pripove-



Onemogel zmagovalec leži ob mrtvem nasprotniku

dovati, da sta se dva srnjaka »stepla« in da je eden obležal. Fanta sta kmalu odšla. Popoldne so prišli trije in povedali, da je eden srnjakov mrtev, drugega pa, da imajo zaprtega v zaboju za prevažanje prašičev. Sli smo na kraj dogodka, kjer so res imeli zaprtega srnjaka, ki je bil še pri močeh. Očividci so pripovedovali, da je ta boj trajal dalj časa. Že prejšnji dan so slišali v smeri Smovnika neprenehno bokaње in trkanje z rogovi, kar je kazalo na srdito borbo. Ta dan se je odločilo. Ne premočan šesterak je napadel telesno skoraj enakega

vilarja. Neizprosna borba za življenjski prostor je trajala ure in ure, tako da sta se srnjaka prelila in prevalila precej daleč v dolino na vološke njive, kjer se je odigrala tragedija. Šesterak z dolgimi šilastimi paročkami je neusmiljeno napadal vilarja, ki je končno podlegel. Zmagovalec je bil ves čas z rogovi v nasprotnikovem trebuhu kot najobčutljivejšem delu. Ob koncu borbe se je šesterak s svojimi ostrimi paročkami tako zamotal v čreva in kožo premaganca, da je ob njem nemočen obležal, vendar ostal živ. Prisotni so mu zvezali noge in razrezali kožo in čreva premaganca, da so zmagovalca rešili. Ta se je potem kmalu opomogel in spustili smo ga v lovišče. Podlegli vilar je bil do skrajnosti zmrcvarjen. Prizor kažeta sliki.

F. Golavšek, LD Vransko

Novost

Lovska zadruga »Lovec« v Ljubljani prodaja preparirano zdrobljeno pluto kot nadomestilo za polstene (klobučevinaste) mastne čepe. Na embalaži so navodila za uporabo. To nadomestilo bodo lovci gotovo pozdravili, ker bodo strelji boljši kakor s slabimi polstenimi čepi ali z žaganjem. Cena je zmerna, je pa nekaj več dela pri polnjenju. V Italiji je polnjenje s preparirano pluto zelo v rabi, tudi pri industrijskem polnjenju nabojev. Ludvik Marič v oktobrski številki Lovca 1965 priporoča uporabo žaganja namesto čepov. Želeli bi, da bi tovariš Marič preizkusil tudi zdrobljeno pluto in nam o svojih ugotovitvah kaj napisal.

L. Z.



Zmagovalec z rogovoma zapleten v črevesje in kožo premaganca

Lovec in kuna

Poznega jesenskega dne se je eden mlajših članov naše LD mudil po opravkih v hribih. Med drugim so mu tamošnji ljudje povedali, da je v zapuščenem suhem vodnjaku, ob razpadajoči zidnici v gozdu neka čudna žival — menda jazbec. Lovec je stopil tja in v vodnjaku opazil kuno belico, ki je po gladki betonski steni zaman skušala priti na prosto. Lovec je sklenil, da kuno ujame živo. Odložil je puško in nahrbtnik ter se po kolu spustil v vodnjak. S krepelcem je pritisnil kuno ob steno, ji zvezal vse štiri noge, ji obral nadležne klope in pogladil že kar lep zimski kožuhček.

Kuna se vsemu temu niti ni dosti upirala. Ko pa jo je lovec v trdni veri, da ne more uiti, vrغل iz vodnjaka, se je pričela divje premetavati ter se pri tem skotalila po strmini navzdol in pregriznila vezi.

Preden se je lovec izkobacal iz vodnjaka in segel po puški, je samo še videl, kako je kuna zginita med skalami v bližnjem bregu.

To mi je lovec — med lovcema — zaupal, jaz pa lovcem povem...

Konrad Sajdl, LD Boštanj

Trofeja z enim čekanom

Do kolena snega je bilo pred letom ob času pogona na divje prašiče, ki ga je organizarala LD Gorjanci. Lovci so po daljšem času le prišli na svež sled, ki je obetal, da lov ne bo zaman. In res je Anton Boltes zagledal ščetinarja, nameril in ... bum! Čeprav jo je ščetinar mahal kar naprej, je vendarle še ostalo upanje, kajti za seboj je v snegu puščal krvavi sled. »Zadet je,« so dejali lovci. »Za njim!«

Spustili so se za sledom, toda tega ni in ni hotelo biti konec. Gorjanske poti se še takrat, ko ni snega, zde človeku neskončne. Kaj šele, ko jih zamete sneg tako, da mora noga iskati stopinje in ko nikoli ne veš, kako globoko se bo udrlo. Po daljšem času so le prišli do prašiča. Prav dobro so ga videli, kako se je vzpenjal na skalo, ki je molela iz snega. Počil je še en strel, in prašiča prekopicnil. Pri tem prekucljaju, ki je bil njegov poslednji, si je zlomil čekan.

Razmišljali so, kako naj ščetinarja spravijo v dolino. Težak okoli sto kilogramov je bil za upehane lovce pravo breme. Pa se je Boltes spomnil. Blizu mesta, kjer je prašič padel, je bila gozdna drča, po kateri pozimi spuščajo

v dolino hlode. Položili so nanjo prašiča, ga malo odrinili in že je drčal navzdol ob splošnem veselju upehane lovcev. Lovčev domislek je prihranil vsem mnogo truda, hkrati pa pripravil mnogo smeha. Trofeja z enim samim čekanom pa Boltesa še danes spominja na divjo vožnjo prašiča po gozdni drči.

Vida Breščak

Iz lovske organizacije

Princ Abdolrreza Pahlavi v Sloveniji

Oktobra je prišel v našo državo na povabilo predsednika Zveze lovskih organizacij Jugoslavije (SLOJ) Svetislava Stefanoviča brat iranskega šaha, princ Abdolrreza Pahlavi. Z njim je bil tudi njegov prijatelj, sekretar iranske lovske organizacije, Eskander Firouz.

Po Jugoslaviji sta ju spremljala sekretar SLOJ Pero Trutin in jugoslovanski ambasador v Iranu Gojko Žarković. Razen številnih znamenitosti sta si gosta ogledala tudi več lovišč. V Belju je Eskander Firouz uplenil jelena. Ker je bila to njegova prva jelenja tro-

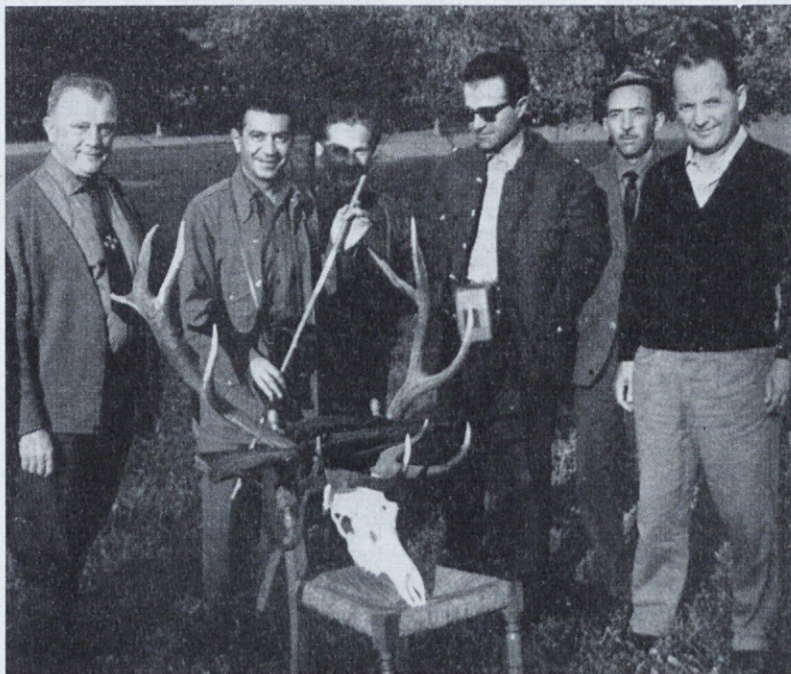


Princ Abdolrreza Pahlavi (levo) in Veljko Varičak pred lovsko kočjo na Vršču

feja, so ga po starem lovskem običaju tudi krstili.

Visoka gosta sta bila na lovu tudi v Sloveniji in sicer v gojitvenem lovišču »Triglav«, kjer sta uplenila vsak svojega gamsa. Zanimala sta se predvsem za lovstvo pri nas in našo lovsko organizacijo, kar sta jima pojasnjevala direktor »Triglava« Ivan Fabjan in lovski svetnik pri LZS Veljko Varičak.

-elf-



Po lovskega krstu v Belju: (od leve proti desni) Svetislav Stefanović, Eskander Firouz, princ Abdolrreza Pahlavi, Gojko Žarković

Starešinski posvet lovskih družin LZ Celje je bil 30. okt. 1965 v Celju. Zveza ima 49 družin s čez 1300 člani. Posvet je vodil predsednik zveze Jože Kuntarič, ki je med drugim ugotovil, da je LZ Celje prva, ki ima dobro urejen lovski kataster in potrjen sedemletni gospodarski načrt. Lovske družine so stnjenjo povezane med seboj in so z razumevanjem sprejele nove upravne in lovišča. Novi lovski zakon družin ne bo prizadel, ker so že do sedaj vse družine sredstva iz lovišč vlagale nazaj v lovišča. Upadanje življenjskih pogojev divjadi narekuje družinam še večjo skrb za lovišča, lovcem pa nalaga še več dela v loviščih. V zadnjem času se je izredno močno razmahnil divji lov. V tem letu sta se dvakrat srečala lovec in divji lovec, a obakrat je bil lovec hitrejši. Divji lov povzroča občutno škodo narodnemu gospodarstvu in je dosedanja politika kaznovanja premila. Mnogo primerov je, da ljudje, ki nosijo orožje brez dovoljenja, dvignejo orožje tudi na človeka in ne le na divjad. Lovski turizem se sicer uspešno razvija, vendar je lovskim družinam enostavno nemogoče z devizami iz lovskega turizma nabavljati lovski reprodukcijski material. Razmeroma lahko pa je dobiti sredstva za ogled kake inozemske lovske razstave, čeprav je nabava reprodukcijskega materiala gotovo potrebnejša.

Lovska zveza Celje uspešno sodeluje z ostalimi zvezami, zlasti z LZ Maribor, Ptuj in Krško. Posvet je sprejel tudi 7-letni program za gojitev muflonov. Enak program bo sprejela tudi LZ Trbovlje.

Dosedanja oblika lovske organizacije se je izkazala za uspešno in perspektivno. Kljub temu namerava zveza izvesti referendum, ki naj bi odločil o bodoči organizacijski obliki.

Predsednik zveze Kuntarič je med drugim povedal, da bosta po vsej verjetnosti naselitvi muflonov v bližini Celja sledili naselitvi svizca in kotorne, najbrž že prihodnje leto.

V. D.

Obvestilo

Dopisnike prosimo, da poročila o jubilaritih od 50 do 70 let starosti vežejo na desetletja, za starejše pa tudi na petletja. Slike objavljamo za člane, stare 70 in več let, izjemno za člane, ki so na splošno zaslužni za naše lovstvo.

Uredništvo

Jubilanti



Franjo Sok — šestdesetletnik

Rojen je bil 4. decembra 1905 v Mali vasi na Ptujskem polju. Osnovno šolo je obiskoval v Gorišnici (Marjeti), gimnazijo v Ptuj, pravno fakulteto pa je dovršil v Zagrebu. Potem je nastopil službo brezplačnega sodnega pripravnika na sodišču v Ptuj. Vojsna ga je zajela v Rogatcu kot notarskega kandidata. Ob kapitulaciji stare Jugoslavije je bil kot rezervni oficir zajet od Nemcev in odpeljan v ujetništvo v Warburg pri Kasslu. Ko se je vrnil, si je služil kruh kot občinski uslužbenec na Črešnjevcu pri Slovenski Bistrici. Zaradi sodelovanja z NOB so mu tla postala prevročna in leta 1944 je odšel v partizane.

Po osvoboditvi je bil član senata vojaškega sodišča v Celju, nato isto tam sodnik okrajnega sodišča, potem predsednik okrajnega sodišča v Slov. Konjicah in predsednik okrožnega sodišča v Celju. Od leta 1954 je sodnik vrhovnega sodišča v Ljubljani.

Njegovo lovsko udejstvovanje se prične pred vojno leta 1937 v Rogatcu. Ljubezen do divjadi in lova mu je narekovala, da ga po vojni najdemo med ustanovitelji LD Črešnjevca. Potem je bil starešina LD Slov. Konjice in več let predsednik Lovske zveze Celje. Več let je bil tudi član upravnega odbora Lovske zveze Slovenije, član uredniškega odbora »Lovca« in član ter predsednik upravnega odbora Lovske zadruge

za Slovenijo. Sedaj je starešina LD Brezovica pri Ljubljani.

Kot organizator lovstva na Stajerskem se je boril s številnimi težavami, posebno s starim gledanjem na prisvajanje plena. Kot neumorni predavatelj po LD je krepil disciplino in red v lovskih vrstah. Organiziral je prvi lovski tabor v Celju, ki je bil mogočna politično-organizacijska manifestacija vseh lovcev celjske zveze. Kot član komisije za pripravo sedanjega lovskega zakona je doprinesel viden delež. Z enako vnemo je sodeloval tudi pri sestavljanju osnutka za nov, bodoči republiški lovski zakon. Da imamo v lovskih organizacijah enoten disciplinski postopek, je v glavnem njegova zasluga. Kot avtorja predvsem organizacijskih člankov ga najdemo tudi v »Lovcu«.

Kot zaslužnega družbenega delavca ga je predsednik republike odlikoval z Redom dela z zlatim vencem, Lovska zveza Slovenije pa mu je podelila Znak za zasluge in Red za lovske zasluge II. stopnje.

Jubilantu Franju želimo še mnogo zdravih let, uspehov in lovskega zadovoljstva.

Lovski tovariši



Miha Čeprilo, častni član LD Pivka, praznuje 81 leto starosti in vedno se še udeležuje sestankov in posvetov. Uglednemu jubilarantu želimo še mnogo zdravih in zadovoljnih let v družbi zelene bratovščine ter mu iskreno čestitamo!

Lovci LD Pivka

Umrli

Silvo Fabič, član LD »Kras« Dutovlje, je bil 1. nov. 1965 žrtev prometne nesreče. Večkratni starešina družine in iskreni lovski tovariš nam ostane v nepozabnem spominu!

Člani LD »Kras« Dutovlje

Janez Gorše, član LD Dolenja vas pri Ribnici na Dolenjskem, večletni gospodar družine je lani po nesreči s puško preminul. Zglednemu lovcu in iskrenemu tovarišu trajen in časten spomin!

Člani LD Dolenja vas

Lovska kinologija

Vsem lovcem, rejcem in vodnikom psov želim zdravo in uspehov bogato leto 1966!

Vladimir Pleničar,
predsednik Društva ljubiteljev
ptičarjev v Ljubljani

**Vzrejna preizkušnja jamarjev
v Zalcu, 2. okt. 1965**

Vreme je bilo kakor naročeno — lep jesenski sončni dan. Pred gostiščem »Hmeljar« se je zbralo 9 vodnikov s psi, s požrtvovalnim Ivanom Rojcem kot vodjem preizkušnje. Kot sodniški pripravnik je sodeloval Franc Golavšek z Vranskega. Odšli smo v južni predel lovišča LD Žalec, pred potokom Lavo. Po nagovoru vodje sem pozdravil vodnike v imenu Kluba ljubiteljev jazbečarjev in terierjev ter jim dal nekaj strokovnih napotkov.

Preizkušnjo je opravilo 9 psov, 5 lov. terierjev in 4 jazbečarji. Šest od teh psov je opravilo preizkušnjo v rovu že spomladi, trije pa jo bodo morali prihodnjo pomlad. Lovišče ima dovolj divjadi. Zajec je trdno držal in zato so ga mladi psi težje izvirali.

Uspehi:

1. Lovska terierka Ada (Ita) RMLT 1698, vodnik in lastnik Ivan Potočnik iz Prebolca. Psico odlikuje izredna volja do vodnega dela, goni glasno in vztrajno. Ima izredno zasnovo za dobro uporabnega psa. V rovu je do-

segla 67 točk, za delo na planem pa 93 točk, skupaj 160 točk — I. 2. Lovska terierka Biba RMLT 1605, vodnik in lastnik Ferdo Zaggar iz Planine pri Sevnici. Ker je bila psica vroča, je bila preizkušena zadnja. Je zelo dobro vodljiva, s izvrstnim apelom, ne išče predaleč, gre rada v vodo in goni glasno in vztrajno. Psica je v rovu dosegla 62 točk, na planem pa 80 točk, skupaj 142 točk — II a.

3. Lovski terier Vrisk Resniški RMLT 1796, vodnik in lastnik Konrad Pevec iz Zalca. Pes je izredno lep, nekoliko previsok, zelo ubogljiv in vodljiv. Pokazal je vzorno sistematično iskanje in zanesljivost na sledu. Pri gonji se prereditko oglašja. V rovu je dosegel 65 točk, na planem pa 77 točk, skupaj 142 točk — II b.

4. Lovska terierka Rina RMLT 2364, lastnik in vodnik Milan Belko iz Laz pri Dramljah. Psica v rovu ni bila preizkušena. Pokazala je prav dobre zasnove in bo dobila oceno po preizkušnji v rovu.

5. Kratkodlaka jazbečarka Aga RMJki 86, vodnik in lastnik Ivan Pinter iz Grajske vasi. Psica je izredno vodljiva, v iskanju zanesljiva, goni glasno, je vztrajna in vodoljubna, česar sicer od jazbečarja ne zahtevamo. V rovu je dosegla 49 točk, na planem 93 točk, skupaj 142 točk — II a.

6. Kratkodlaki jazbečar Dago von Kumburg št. 6405510, iz Zah. Nemčije. Vodnik in lastnik Ivan Rojc iz Zalca. Pes ni lahko vodljiv, a ima prav dobre zasnove in je vodoljuben. V rovu je dosegel 57 točk, na planem 71 točk, skupaj 128 točk — II b.

7. Resasti jazbečar Ari Janinski RMJri 220, vodnik in lastnik Alojz Hernaus iz Šentjurja pri Celju. Pes ni pokazal kakih posebnih zasnov. V rovu je dosegel s prirojenimi lastnostmi kar 52 točk, na planem pa to pot ni pokazal nobenega zanimanja za delo, 40 točk, skupaj 92 točk — pohvalno priznanje. Vodnik naj ga za delo na planem ponovno privede k preizkušnji.

8. Resasta jazbečarka Čopka Ločniška RMJri 215, vodnik in lastnik Janez Jezovšek iz Grobelnega. Psica še ni leto stara, v rovu še nepreizkušena. Na planem je pogojno dobila 23 točk. Po oceni v rovu naj jo vodnik privede ponovno na preizkušnjo na planem.

9. Resasta jazbečarka Čila Ločniška RMJri 214, sestra psice pod 8., vodnik in lastnik Anton Esih iz Šentvida pri Grobelnem. Zaradi anatomskih napak psica ni dobila pozitivne ocene, v rovu še ni bila preizkušena. Na planem

ni pokazala kaj prida zasnov. Ponovna ocena zunanosti, preizkušnja v rovu in na planem.

Ob razglasitvi uspehov je bil navzoč tajnik LZ Celje, Slavko Kovač. Pri tem sem vodnikom povedal svoje pripombe in zapazanja med preizkušnjo ter jim priporočil, da pri šolanju uporabljajo piščalko za »odpoklic« in za »dol«. Organizatorici LZ Celje in LD Žalec sta prireditve zgledno pripravili.

Jurij Verovšek, sodnik

Jesenska preizkušnja ptičarjev Lovske zveze Ptuj

16. in 17. oktobra 1965

Lepo jesensko vreme z rahlo roso, brez megle, oblačno z rahlim vetrom je bilo ugodno za preizkušnjo.

Preizkušena sta bila le dva ptičarja in sicer nemški ostrodlakar v jesenski vzrejni skupini in nemški kratkodlakar v širši poljski preizkušnji.

ALI Polenski, nemški ostrodlaki ptičar, 18 mesecev star, dobre telesne ocene, lastnik in vodnik Avgust Hlupič. Pes je pokazal primerno zasnovo, v priučenih predmetih pa ni dovolj utrjen. Njegova stoja še ni trdna, natezanje nezanesljivo, hitrost in vztrajnost primerni. Pes se je zanimal le za sled zajca in je bil z nosom več pri tleh kot v zraku. Za vleke je pokazal zanimanje, prinašanje je šepalo — 162 točk, III.

Ani Dolenska, nemška kratkodlaka ptičarka dobre telesne ocene last Lovske družine Ptuj, vodnik Franc Rakuša. Psica je v zasnovah pokazala primerno zrelost, v priučenih predmetih, pri vzdržnosti pred fazanom in pri izdelavi vleke z zajcem, je bila nesigurna. Odlično izkorišča veter, na roparice zelo ostru — 188 točk, II.

Oba vodnika sta prejela od Lovske zveze Ptuj diplomu o doseženem uspehu in praktična darila.

Ivan Caf

PRIJAVLJENE PARITVE

LOVSKI PSI

Kratkodlaki jazbečarji:

Asta JRJki 310 — Hajduk Podčetrtovski JRJki 273, bil na tekmi, leglo je bilo 10. 12. 1965, vzreditelj Lado Benčina, Štorje 57, pri Sežani.

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Toja JRPki 2175, bila na tekmi — Bobi JRPki 3705, bil na tekmi, leglo bo 22. 1. 1966, vzreditelj

Jože Gjurekovič, Dol. Prekopa 50, p. Kostanjevica na Krki.
Linda Fužinska JRPki 3599 — As iz Dominega vrta, JRPki 3696, leglo bo 14. I. 1966, vzreditelj Alfio Tambosso, Ljubljana, Koželjeva 6.
Ada RMPki 1884, vpis v JR v teku — Bor JRPki 2069, bil na tekmi, leglo bo 4. I. 1966, vzreditelj Karel Jakončič, Bobrovo 19/b. Astra JRPki 2272, bila na tekmi — Kasan Glinški JRPki 1738, bil na tekmi, leglo je bilo 31. 12. 1965, vzreditelj Anton Kovačič, Kamna gorica 7, p. Šentvid.
Tea Biljenska JRPki 2070 — Bor JRPki 2069, bil na tekmi, leglo

je bilo 5. 11. 1965, vzreditelj Miro Rijavec, Črniče 54, pri Gorici.

Nemški resasti ptičarji:

Drina Krimska JRPod 1201 — Tarzan Leščanski JRP 1034 od, leglo bo 22. I. 1966, vzreditelj Tine Gubanc, Vodice — Mengeš, Tomšičeva.

Braki jazbečarji:

Vesta Brinogorska JRBj 1466 — Jago JRBj 1303, leglo bo 9. I. 1966, vzreditelj Jože Žolgar, Sopot 18, p. Podčetrtek.

Kratkodlaki istrski goniči:

Foča JRGki 2779 — Špijon JRGki 3874, leglo je bilo 6. 12. 1965, vzreditelj Karel Rupnik, Idrijska Bela 5, p. Idrija.

Kinološka zveza Slovenije

Popravek

V decembrski številki 1965 na 288. strani je pri braki jazbečarki »Diana RMBJ 1870« pravi len datum legla 22. 11. 1965 — november in ne 22. 9. — september.

KZS

Šaljive

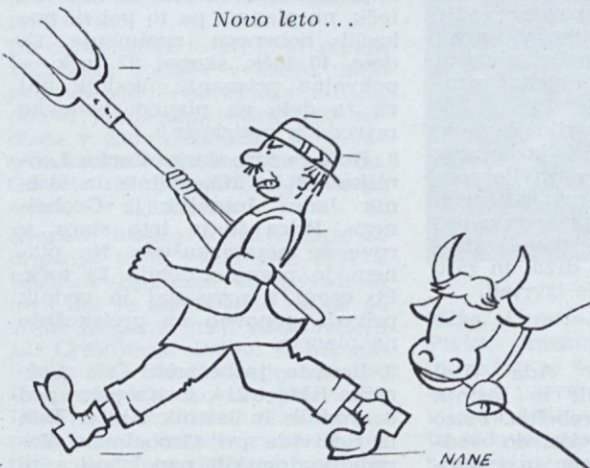
Kako je Jaka uplenil oba petelina

Sosed Jaka je šel na divjega petelina in zanj vzel naboje s šibrami št. 4. Za vsak primer je vzel tudi naboje s številko 6, če bi se srečal z ruševcem. Pred rastiščem odloži v gozdu zajeten nahrbtnik, v puško nabaše štirice in se pomakne k jasi, ki so jo obdajali stari macesni in borovci. Ob zori pa prileti v macesne ruševce. Jaka se brž zmuzne v gozd do nahrbtnika, da zamenja naboje s šestnicami. Komaj se vrne, se mu pred nosom oglasi veliki petelin. Jaka nazaj po štirice. Ko se vrne, se oglasita oba petelina in Jaka jezen sproži v bližnjega. Oblak dima zastre okolico in nebo. Ko se Jaka prerije skozi dušljivo meglo, presenečen opazi, da ležita na tleh oba petelina. Zadušil ju je dim iz Jakove puške...

Janez Slapnik, učenec, Čečovje



Novo leto...



Kooperacija



**Lovci,
lovske družine,**

**divjad ob krmiščih
čaka na vašo pomoč!**